Ազգ
Azg armenian daily
28 ՕԳՈՍՏՈՍ 2002 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 152 (2597)

4 հազար հայեր Լաս Վեգասում մասնակցեցին «Հայաստան» հիմնադրամի խանգավառությանը

Անցյալ շաբաթավերջին ավելի քան 4 հազար հայեր յուրօրինակ ձեւով նշեցին «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի ստեղծման 10-ամյակը, **«Ազգին»** հաղորդում է «Կալիֆոռնիա կուրիերի» խմբագիր Հարութ Սասունյանը Լոս Անջելեսից: Լաս Վեգասի MGM Grand հյուրանոց-կազինոյում կազմակերպված համերգին ելույթ ունեցան Հայաստանից ժամանած տասնյակ արվեստագետներ, որոնց ունկնդրելու եւ հանգանակությանը մասնակցելու համար Լաս Վեգաս էին ուղեւորվել Հարավային Կալիֆոռնիայի բոլոր շրջաններից: Մեծագույն ոգեւորությամբ ընդունվեց հատկապես Ջիվան Գասպարյանի ելույթը: Բոլորը հպարտ էին անգուգական բարերար Քըրք Քըրքորյանի MGM Grand hotel-ի աշխարհահռչակ բեմահարթակում նման ելույթ ունկնդրելու: Փողոցներում ավելի հայերեն էր հնչում, քան անգլերեն: Համերգից ու հանգանակությունից հետո հայերը խուժեցին դեպի MGM Grand-ի խաղատնային սեղաններ եւ մեքենաներ ու մինչեւ առավոտյան փոքր ժամերը խաղացին: Հ. Սասունյանը գրում է, որ խաղատնային տարվածներն անգամ ուրախ էին: «Ոչինչ, ասում էին նրանք, փողը գնում է մեր մեծագույն բարերարին, որն այդքան շատ բան է արել Հայաստանի համար»:

ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ 3-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ռ. Քոչարյան. «Առանց համայնքների համաչափ եւ բազմակողմանի զարգացման, երկրի ամբողջական զարգացումը գրեթե անհնար է»

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանի համայնքների միությունն այսօր հրավիրել էր երրորդ արտահերթ համաժողովը: Համագումարին մասնակցում էին շուրջ 6.390 պատվիրակներ Հայաստանի բոլոր համայնքներից: Համագումարի հրավիրյալների թվում էին ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, ԱԺ նախագահ Արմեն Խաչատրյանը, պատգամավորներ, կառավարության անդամներ:

Միության վարչության անդամ Էմին Երիցյանը, մեկնաբանելով արտահերթ համագումարի հրավիրման անհրաժեշտությունը, նշեց, որ դա պայմանավորված է մասնավորապես առաջիկա ՏԻՄ ընտրություններով, քանի որ սովորաբար, ընտրությունից ընտրություն «սերնդափոխություն» է լինում ոլորտում: Բացի այդ, ընդունվել է «Տեղական ինքնակառավարման մասին» նոր օրենք, եւ հարկ է քննարկել թերությունները ու դրական կողմերը: «Մենք ուզում ենք նաեւ տեղական ինքնակառավարմանը նոր որակ հաղորդել», ասաց նա:

ՖՈՏՈԼՈՒՐ

Համագումարի մասնակիցներին ողջունեց եւ ելույթով հանդես եկավ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը: «Հայաստանի ընդհանուր զարգացման ծրագրերում համայնքներն այնպիսի տեղ է ունենան իրենց նոր տեղն ու դերը: Առանց համայնքների համաչափ եւ բազմակողմանի զարգացման, երկրի ամբողջական զարգացումը գրեթե անհնար է: Համոզված եմ, որ ուժեղ եւ ինքնուրույն համայնքները ուժեղ հասարակության հիմքն են: Կցանկանայի, որ համայնքների միությունն աշխատի հենց այդ սկզբունքով, բայց եւ համայնքների միության ավելորդ քաղաքականացումը կվնասի հենց համայնքների կայացման գործընթացին»:

Տես ▸ էջ 2

Չեչեններն անցնելու են խոշորածավալ ռազմական գործողությունների

ԳՐՈԶՆԻ, 27 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Չեչնիայի նախագահ Ասլան Մասխադովի մամլո խոսնակ Ուդուգովը հայտնել է, որ օգոստոսի 22-ին Մասխադովի նախագահությամբ կայացել է Պաշտպանության պետական կոմիտեի նիստ, ուր որոշվել է դիվերսիոն-պարտիզանական գործողությունները աստիճանաբար վերածել խոշորածավալ ռազմական գործողությունների՝ հանուն Չեչնիայի տարածքի ազատագրման: «Ազատությունը» հաղորդում է, որ նիստի մասնակիցների կարծիքով, Չեչնիայի զինված ուժերը բավարար չափով ամրապնդվել են դրա համար:

Հարավսլավիայի վերջին բեկորները՝ Սերբիա եւ Չեռնոգորիա

ՍԵՐԲԻԱ, 27 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Սերբիայի եւ Չեռնոգորիայի առաջնորդները ի վերջո համաձայնություն են տվել այն փաստաթղթի նախագծին, որով վերջ է տրվելու ներկայիս Հարավսլավիայի դաշնության գոյությանը: Ըստ նախագծի, ստեղծվելու է «Սերբիա եւ Չեռնոգորիա» անվամբ նոր պետություն: «Ազատություն» ռադիոկայանը հաղորդում է, որ նոր միութենական պետությունն ունենալու է նախագահ, խորհրդարան, բանակ ու դատարան: Փաստաթղթի պատճենները ուղարկվել են Հարավսլավիայի նախագահ Կոշտունիցային, որը չի մասնակցել նախագծի մշակմանը, եւ Եվրամիության ղեկավարությանը:

Սեպտեմբերի 11-ի միջոցառումներին մեր երկիրը հավանաբար Վ. Օսկանյանը կներկայացնի

Սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչության տարելիցին այս տարի նույն օրը Մ. Նահանգներում նախատեսվում են միջոցառումներ՝ աշխարհի շատ պետությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: ՀՀ նախագահի մամլո խոսնակ Վահե Գաբրիելյանից փորձեցինք պարզել, թե մասնակցելո՞ւ է արդյոք մեր երկրի պատվիրակությունը հակաահաբեկչական այդ մեծամասշտաբ միջոցառումներին եւ պատվիրակության ինչպիսի՞ կազմով:

Պրն Գաբրիելյանը մեզ հետ հեռախոսազրույցում նշեց, որ դիվանագիտական խողովակներով Հայաստանն արդեն հրավիրվել է, բայց պաշտոնական գրությամբ հրավեր դեռեւս չի ստացվել: Առայժմ հայտնի չէ նաեւ, թե ով կգլխավորի ՀՀ պատվիրակությունը ԱՄՆ-ում, որտեղ այդ միջոցառումից անմիջապես հետո գումարվելու է ՄԱԿ-ի գլխավոր ասամբլեայի ամենամյա գագաթաժողովը Նյու Յորքում: Քանի որ, պրն Գաբրիելյանի հավաստմամբ, գագաթաժողովին մեր պատվիրակությունը կգլխավորի ՀՀ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը, կարելի է ենթադրել, որ այդ դեպքում սեպտեմբերի 11-ին եւս ԱՄՆ-ում Հայաստանը կներկայացվի արտգործնախարարի մակարդակով:

Լ. Գ.

Իսպանիա. Ոստիկանությունը փակեց Բատասունա կուսակցության կենտրոնավայրերը

Բատասունայի համակիրների ցույց:

Իսպանական ոստիկանությունը մեծ դժվարություններ կրեց երեկ՝ իրականացնելու համար բասկ ազգայնականների Բատասունա կուսակցության կենտրոնավայրերը փակելու մասին նախորդ օրը դատարանի կայացրած վճիռը: Կուսակցությունը համարվում է բասկերի անջատողական շարժման քաղաքական թեւը եւ ETA ազատագրական կազմակերպության խոսափողը: Կուսակցության ղեկավարներն ու անդամները հատկապես Բիլբաոյում եւ Սան Սեբաստիանում ուղղակի լցվել էին հարազատ կազմակերպության գրասենյակները եւ թույլ չէին տալիս ոստիկանությանը կատարել դրանք 3 տարով փակելու մասին դատարանի որոշումը: Անվտանգության սպառավարտակիր ուժերին հարկ եղավ ռետինե մահակներ եւ փամփուշտներ օգտագործել կուսակցականների դիմադրությունը ճնշելու համար: Կան վիրավորներ երկուստեք, նաեւ՝ 1 լրագրող:

ՆՈՐ ՈՒՍ.ՏԱՐԻ

6-օրյա ուսումնական շաբաթ դպրոցում

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հանրապետության 11 մարզային եւ նախարարության ենթակայության 1392 դպրոցներում այս ուսումնական տարում կսովորեն մոտ 534 հազար աշակերտներ, որոնցից 53 հազարը նախնական հաշվարկներով կլինեն առաջին դասարանցիները: Այս թիվը նախորդ տարվա 51 հազարի համամաս աճել է:

2002-2003 ուսումնական տարվանից հանրապետական դպրոցները կանցնեն վեցօրյա ուսումնական շաբաթի: Ինչպես նշեց ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության դպրոցների վարչության պետ Նորայր Ղուկասյանը, այս պահանջը «ՀՀ կրթության զարգացման պետական ծրագիր-օրենքի» կետերից մեկն է եղել, որը պետք է կիրառվեր դեռեւս 2001-2002 ուս.տարում: Վարչության պետի հավաստմամբ, վեցօրյակի անցնելու արդյունքում կունենանք օրական 1-2 դասաժամի բեռնաթափում եւ երեխաների ծանրաբեռնվածության թեթեւացում՝ նաեւ հաջորդ օրվա համար դասապատրաստման հարցում: Վեցօրյա ուսումնական շաբաթվա անցնելու երկրորդ կարեւոր պատճառը, ըստ Ն. Ղուկասյանի, այն է, որ երկօրյա հանգիստը խզում է առաջացնում ուսումնական գործընթացի մեջ:

Հանրակրթական դպրոցներում գործածվող բոլոր դասագրքերը հրատարակվել են 1997-2000 թվականներին, բացառությամբ 4 դասագրքերի, որոնք տպագրվել են այս տարի: Եղած դասագրքերից 9-ը վերահրատարակվել են: Այս տարի հանրապետության 50 դպրոցներում փորձնական կարգով կուսուցանվի «Հայ եկեղեցու պատմություն» առարկան, հաջողության դեպքում հունվարից առարկան կանցնեն նաեւ մնացած դպրոցներում:

ԱՐՁԱԳԱՆՔ

Ասված հեռու պահի այսպիսի օգնությունից

Լավրենտի Բարսեղյանը՝ Կենտրոնի թաղապետի աթոռի ու չարածի մասին

Հոկտեմբերի 20-ին տեղի են ունենալու համայնքների ղեկավարների ընտրությունները: Բայց այսօր արդեն սկսվել է մրցապայքարը: Գոնե՝ Երեւանի Կենտրոն համայնքի թաղապետի աթոռի համար, որն, ըստ «Առավոտի», համարվում է «յուղոտ պաշտոններից» մեկը: Այս առիթով ՀՀՇ վարչության նախագահ Ալեքսանդր Արզումանյանը տեղեկացնում է, որ «ՀՀՇ-ն, բնականաբար, պաշտպանելու է Արարատ Զուրաբյանի թեկնածությունը», եւ համոզմունք է հայտնում, որ վերջինս «անպայմանորեն վերընտրվելու է»: Եթե այս համոզմունքը կա, ապա զարմանալի է երեկվա «Առավոտում» տպագրված եւս մեկ տեղեկություն, որում արդեն խոսքը տրված է Կենտրոնի ներկայիս թաղապետ Արարատ Զուրաբյանին:

Նա քաղաքական շահաբաժին կորզելո՞ւ, թե՞ իր վարկանիշը

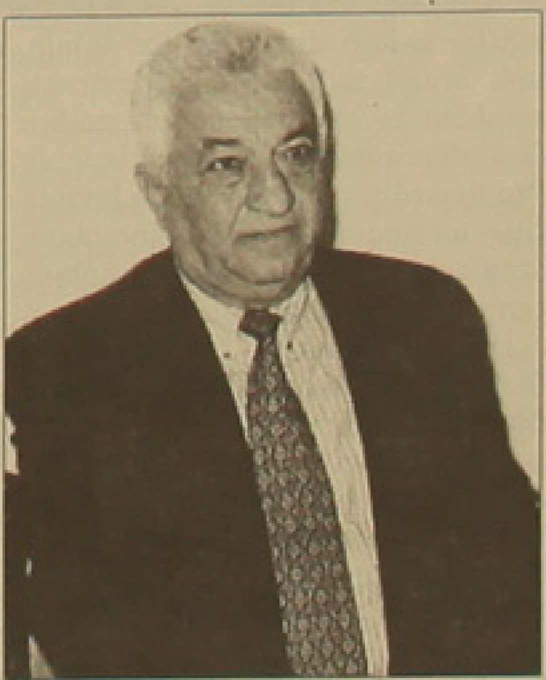

բարձրացնելու նպատակով փորձել է պատասխանել Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն, պատմական գիտությունների դոկտոր Լավրենտի Բարսեղյանին: Այս պատասխանը պատահական չէ, որովհետեւ հայ ժողովրդի համար մեծ նշանակություն ունեցող հարցերի ուսումնասիրությամբ զբաղվող աշխարհահռչակ գիտնականը վերջերս հեռուստատեսությամբ, մամուլով տարբեր առիթներով իր դժգոհությունն էր հայտնել Կենտրոն համայնքի ղեկավարների եւ թաղապետ Արարատ Զուրաբյանի աշխատանքից: Սա, իհարկե, զայրացրել է Արարատ Զուրաբյանին, որն անձամբ եղել է Լ. Բարսեղյանի հյուրը (պատկերացնո՞ւմ եք, ինչպիսի «պատիվ» գիտնականի համար), որն «իր գործավարի բացակայության պատրվակով անձամբ է սուրճ եփել եւ հյուրասիրել պրն Զուրաբյանին» եւ «ընթացս շնորհակալություն է հայտնել կատարված աշխատանքների համար»: (Տես՝ «Առավոտ», 27 օգոստոս 2002 թ.):

Տես ▸ էջ 6

Ընթացիկ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

ՀՌԱԿ «Կենտրոն» շրջանակի վարչության նիստը

Օգոստոսի 27-ին ձեւավորվեց Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցության «Կենտրոն» շրջանակի վարչության դիվանը:

ՀՌԱԿ «Կենտրոն» շրջանակի վարչության ատենապետ ընտրվեց «Այգեստան» ակումբի ատենապետ Արմեն Ստեփանյանը, փոխատենապետ՝ Արթուր Խաչատրյանը, ատենադպիր՝ Արթուր Բերժյանը, գանձապահ՝ Ռուբեն Քոյարը, խորհրդական՝ Հակոբ Գրիգորյանը:

Երեւանի 280 ավտոլվացման կետերից 107-ը անօրինական է

ԵՐԵՎԱՆ, 27 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Ջրմուղ-կոյուղի» ՓԲԸ-ի նորաստեղծ վերահսկողության բաժնի աշխատակիցների կողմից մայրաքաղաքում հայտնաբերվել է 107 անօրինական ավտոլվացման կետ: Ըստ բաժնի ղեկավար Ռոբերտ Նազարյանի, դրանցից 54-ը ընդհանրապես ջրմուղկոյուղու բաժանորդ չեն եղել, 5-ը ունեցել են երկրորդ ջրագիծ: Խախտումների մեծ մասը կապված են ջրաչափերի հետ. 24 կետեր ընդհանրապես ջրաչափեր չեն ունեցել, 6-ի մոտ վնասված է եղել ջրաչափի կնիքը, 9-ում դրանք չեն գործել: Ուսումնասիրված 280 ավտոլվացման կետերից օրինական են եղել 136-ը:

Ջրային տնտեսության պետական կոմիտեի լրատվական ծառայությունից հայտնեցին, որ ներկայումս ուսումնասիրվում է նաեւ բաղնիքների, լողավազանների եւ սաունաների ջրօգտագործման վիճակը:

ՄԵՆՔ ԵՎ ԶԼՄ-ՆԵՐԸ

Ինքներս մեր մասին

Անկախության տարիները ձեռքբերումներով եւ իրադարձություններով լի էին նաեւ լրատվամիջոցների համար՝ բազմաթիվ հեռուստաալիքներ, ռադիոկայաններ ու թերթեր բացվեցին ու փակվեցին, սակայն այսօր էլ լսարանի համար ընտրության հնարավորությունը մեծ է՝ ինչ դիտել, որ ռադիոկայանի հաղորդումները լսել կամ որ թերթը կարդալ:

Չնայած այդ բազմազանությանը, ասել, թե սպառողը կարող է գտնել իրեն անհրաժեշտը, դժվար է: Դարձյալ նախապատվությունը տրվում է օտար ԶԼՄ-ներին, մանավանդ, երբ խոսքը վերաբերում է հեռուստատեսությանը եւ ռադիոյին: Ստացվում է, որ թեեւ դաշտում աշխատում է չորրորդ իշխանության ներկայացուցիչների ստվար բանակ, լսարանին գոհացնել միշտ չէ, որ հաջողվում է:

Հետաքրքրական է նաեւ տեղեկատվություն արտադրողների կարծիքն իրենց իսկ ոլորտի վերաբերյալ: ՀՀ կառավարությանն առընթեր գրահրատարակչության վարչության հասարակական կարծիքի ուսումնասիրման կենտրոնը սոցիոլոգիական հետազոտություն է կատարել, որի նպատակն է պարզել լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների վերաբերմունքը հանրապետությունում գործող ԶԼՄ-ների նկատմամբ: Այստեղ նրանք որպես սպառող են հանդես գալիս:

Հարցումից պարզվել է, որ որպես տեղեկատվության ստացման աղբյուր լրագրողների 64,7 տոկոսը նախապատվությունը տալիս է հեռուստատեսությանը: Երկրորդ տեղում է մամուլը (16 տոկոս), երրորդ տեղում՝ ինտերնետը (12,7 տոկոս), ռադիոն զբաղեցնում է չորրորդ տեղը:

Լրագրողները, փաստորեն, որպես տեղեկատվության սպառողներ կողմնորոշված են դեպի հեռուստատեսությունը: Աճել է է նաեւ ինտերնետը որպես տեղեկատվության աղբյուր օգտագործող լրագրողների թիվը: Սա պայմանավորված է Հայաստանում տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացմամբ:

Այն հարցից, թե ո՞ր հեռուստաալիքն եք գերադասում դիտել, պարզ է դառնում, որ հայաստանյան ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչները նախապատվությունը տալիս են ռուսական հեռուստաալիքներին՝ ОРТ (25,4 տոկոս), НТВ (22,7 տոկոս): Երրորդ տեղում Հայաստանի հանրային հեռուստատեսությունն է (16,7 տոկոս), չորրորդ տեղում РТР-ը (14,7 տոկոս), այնուհետեւ «Պրոմեթեւսը» (8 տոկոս), «Արմենիան» (6 տոկոս), CNN-ը (5,4 տոկոս):

Հեռուստատեսային լրատվական ծրագրերից «Հայլուր» դիտում է լրագրողների մեծամասնությունը (96,0 տոկոս) պաշտոնական լրատվություն ստանալու համար: Երկրորդ տեղում է «Այբ-Ֆե»-ն (32,7 տոկոս: Հարցման ժամանակ «Ա1+»-ը դեռեւս գործում էր): Այնուհետեւ «Պրոմեթեւս» հեռուստաընկերության «Լրաբեր» լրատվականն է (30,7 տոկոս), «Շանթի» «Հորիզոնը» (19,4 տոկոս), «Արմենիայի» «Ժամը» (13,4 տոկոս):

Ռադիոկայաններից ԶԼՄ-ների ներկայացուցիչները նախապատվությունը «Ազատություն» ռադիոկայանին են տալիս (30 տոկոս)՝ նշելով երեկոյան լրատվական ծրագիրը: Լրագրողների միայն 12,7 տոկոսն է լսում հանրային ռադիո՝ պաշտոնական լրահոսին ծանոթանալու, ԱԺ նիստերին ուղիղ եթերով հետեւելու համար:

Հարցվածների 37,4 տոկոսը լսում է FM կայաններ երաժշտություն ունկնդրելու նպատակով, այն էլ մեքենայի կամ երթուղային տաքսու մեջ:

Հեռուստատեսության, ռադիոյի եւ մամուլի հարցված ներկայացուցիչները սկզբունքորեն ընթերցում են հանրապետությունում լույս տեսնող մամուլը: Նախապատվությունը «Առավոտ» թերթին է տրվում (60 տոկոս): Երկրորդ տեղում է «Ազգը» (16,6 տոկոս), «Հայկական ժամանակը» (16 տոկոս), «Իրավունքը» (15,4 տոկոս), «Գոլոս Արմենիին» (11,3 տոկոս): «Հայոց աշխարհն» ու «Հայաստանի Հանրապետությունը» նույնչափ ընթերցող ունեն 9,3 տոկոս:

Հաջորդ հարցը վերաբերում էր ԶԼՄ-ների օրենսդրությանը: Հարցվածների մեծամասնությունը՝ 90,6 տոկոսը, ԶԼՄ-ների մասին նոր օրենքը բացասական է գնահատել՝ համարելով գրաքննություն, խոսքի, մամուլի ազատության սահմանափակում: ԶԼՄ-ների հարցված ներկայացուցիչների 58,7 տոկոսը գտնում է, որ մեր հանրապետությունում կա այդ ազատությունը, 24,7 տոկոսի կարծիքով՝ նման ազատություն չկա:

Հարցված լրագրողներից շատերի կարծիքով էլ խոսքի եւ մամուլի ազատությունը ճիշտ չի օգտագործվում եւ շատ հաճախ չարաշահվում է հասնելով սանձարձակ արտահայտությունների եւ հայհոյանքների: Նրանք գտնում են նաեւ, որ շատ դեպքերում կա լրագրողների պատասխանատվության, կրթական մակարդակի, ինչպես նաեւ հայոց լեզվի կատարելագործման խնդիր:

ՄԱՌԼԵՆԱ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Ռ. Քոչարյան. «Առանց համայնքների համաչափ եւ...»

Սկիզբը էջ 1

Նախագահը նշեց, որ տեղական ինքնակառավարման համակարգի զարգացումը պարզապես կարգախոս չէ, այն բարեփոխումների քաղաքականության էական բաղկացուցիչ է: Բարեփոխումների հիմնական իմաստը տոտալիտար պետական կառուցվածքից ժողովրդավարականին անցնելն է, իսկ դա առաջին հերթին ենթադրում է իշխանությունների տարանջատում ու ապակենտրոնացում: Կառավարությունը քայլ առ քայլ հետ է քաշվում տնտեսության օպերատիվ կառավարումից՝ դառնալով տնտեսական քաղաքականություն իրականացնող մարմին: Ռ. Քոչարյանի խոսքերով, ավելի ու ավելի շատ գործառույթներ են հանձնվում ինքնակառավարման մարմիններին: Պետական կառուցվածքի այդ մոդելը հաջող իրագործված է Եվրոպայում, իսկ հիմնական դրույթներն ամրագրված են Տեղական ինքնակառավարման եվրոպական խարտիայում:

«Մենք հետեւողական շարժվում ենք ճիշտ եւ փորձված ուղղությամբ: Եւ այստեղ իսկապես ծագում է շահերի բնական բախում: Նախարարությունները դժվարությամբ են հրաժարվում իրենց լիազորություններից՝ պատճառաբանելով համայնքների դեռեւս լիարժեք կայացած չլինելը, համայնքներն ուզում են բոլոր հնարավոր լիազորությունները միանգամից գտնելով, որ կենտրոնական մարմինները դժկամությամբ են հրաժարվում իշխանությունից: Կարծում եմ, երկու կողմերն էլ որոշ չափով իրավացի են, որոշ չափով՝ ոչ», նկատեց Ռ. Քոչարյանը: Ըստ նրա, հակասության պատճառները շատ են, բայց հիմնականը նա համարում է համայնքների զարգացման աստիճանի անհամաչափությունը: «Պետք է համբերատար լինել, եւ հասկանալ, որ ժամանակ է պետք եւ կառավարության, եւ համայնքների համար՝ լիազորությունների աստիճանաբար փոխանցման առումով: Համոզված եմ, որ համայնքների գործունեությունն ավելի արդյունավետ կլինի, եթե նրանք ավելի լայն լիազորություններ եւ ֆինանսական ավելի մեծ հնարավորություններ ունենան: Դա կբարձրացնի մարդկանց հոգսերին արձագանքելու եւ տեղական նշանակության հարցերը լուծելու օպերատիվությունը»:

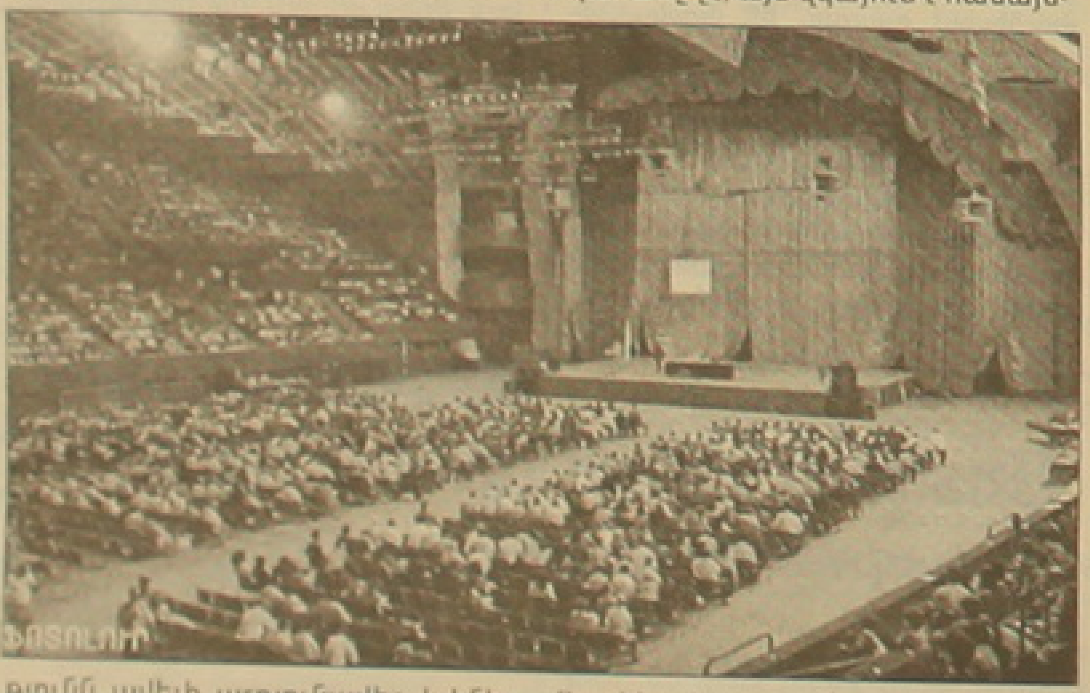

Միաժամանակ նախագահը նշեց, որ համայնքները եւս չպետք է ձեռքերը ծալած նստեն եւ սպասեն, թե երբ կառավարությունը տվյալ համայնքում ինչ-որ քայլեր կձեռնարկի: «Պետությունն իր հերթին շարունակելու է մեծածավալ ռեսուրսներ ներգրավել ենթակառուցվածքների եւ համայնքային զարգացման ծրագրերի իրականացման համար՝ տարածաշրջանում ամենալավ ճանապարհները, շուրջօրյա ջրամատակարարում, ոռոգման հուսալի համակարգ եւ այլն ունենալու համար: Սակայն համայնքները պետք է գիտակցեն, որ առանց իրենց անմիջական մասնակցության, նմանատիպ ծրագրերն անարդյունավետ են: Ձեր մասնակցությունը զուտ ձեւական պահանջ չէ, այն վկայում է համայնքի ղեկավարության շահագրգռվածության մասին: Տեղական ինքնակառավարման կայացած մարմինները պետության կայունության կարեւոր գործոն են: Իշխանության ապակենտրոնացումը նշանակում է նաեւ պատասխանատվության ապակենտրոնացում», ասաց Ռ. Քոչարյանը:

Հանրապետության ղեկավարը նկատեց, որ վստահությունը նախագահի եւ կառավարության նկատմամբ չպետք է այդքան սերտորեն կապված լինի ամենօրյա կենցաղային հարցերի լուծման հետ: Ըստ նրա, ոչ մի կառավարություն դրան չի դիմանա: Ինչ վերաբերում է այն կարծիքներին, թե կառավարությանը չեն սիրում, Ռ. Քոչարյանը նշեց, որ անցումային շրջանում ոչ մի երկրում կառավարությանը չեն սիրում «կառավարությունը ոչ թե սիրելու, այլ անցումային շրջանում ակտիվ, վճռական բարեփոխումներ իրականացնելու համար է», ասաց նա:

Ըստ Ռ. Քոչարյանի, շատ անելիքներ կան լիազորությունների տարանջատման առումով, մարդիկ հստակ պետք է իմանան, որ մարմինն ինչպիսի գործառույթներ պետք է իրականացնի: Եվ հաճախ են լինում դեպքեր, երբ մարզեր կատարած այցելությունների ժամանակ, գյուղացիներն այնպիսի խնդիրներով են դիմում նախագահին, որոնք զուտ համայնքի շրջանակներում լուծվող հարցեր են:

Համագումարում ելույթ ունեցողները եւս կարեւորեցին համայնքների կայացման նշանակությունը, նշելով, որ հզոր պետության հիմքը հզոր համայնքն է: Համագումարի վերջում ընդունվեց բանաձեւ, որտեղ մասնավորապես նշվում է, որ Հայաստանում տեղական ինքնակառավարումը դեռեւս սահմանադրական եւ օրենսդրական ամրապնդման կարիք ունի, առաջ է քաշվում սահմանադրական բարեփոխումների միջոցով տեղական ինքնակառավարման երկմակարդակ համակարգի, ԱԺ-ի համայնքների պալատի ստեղծումը, ինչպես նաեւ առանձին կառույցի ստեղծման անհրաժեշտությունը, որը պետք է զբաղվի ինքնակառավարման հարցերով եւ արագ արձագանքի առաջ եկած խնդիրներին: Բանաձեւում նաեւ հավաստիացվում է, որ առաջիկա ՏԻՄ ընտրությունները երկրում ժողովրդավարության, արդարության էական առաջընթացի փուլ կլինեն: Նշվեց նաեւ, որ նոյեմբերին, ՏԻՄ ընտրություններից հետո, միությունը կհրավիրի համաժողով՝ ընտրությունների արդյունքներն ամփոփելու եւ գնահատելու նպատակով:

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Դեռեւս արձագանք չստացած առաջարկները

«Ազգի» նախորդ համարներից մեկում (24 օգոստոսի, 2002) անդրադարձել էինք կառավարության կողմից անուշադրության մատնված ԵՊՀ հայագիտական կենտրոնի գործունեությանը: Միաժամանակ նշել էինք ՀՀ ԱԺ գիտության, կրթության, մշակույթի եւ երիտասարդության հարցերի մշտական հանձնաժողովի սույն թվի մայիսին անցկացրած «Հայագիտության եւ հայոց լեզվի խնդիրները» թեմայով խորհրդարանական առաջին լսումների մասին, որոնց ընթացքում առաջարկվել էր հայագիտության զարգացման պետական ծրագիր եւ հիմնադրամ ստեղծելուց հետո իրականացնել մի շարք միջոցառումներ՝ հայագիտական կենտրոնի գործունեություն, «Հայագիտություն» ինտերնետային սայթի ստեղծում, «Պատմաբանասիրական հանդեսի» եռալեզու էլեկտրոնային հրատարակում, հայագիտական ֆակուլտետներում օտար եւ հին լեզուների ուսուցում, հայերենի համակարգչային կոդավորման եւ մեքենայական թարգմանության աշխատանքներ, գրաբարի դասավանդում հանրակրթական դպրոցներում եւ այլն: Առաջարկությունների փաթեթի ձեւավորումից անցել է երեք ամիս, ուստի փորձեցինք տեղեկանալ, թե ի՞նչ զարգացում են ստացել վերոհիշյալ առաջարկությունները: Հանձնաժողովի նախագահ Շավարշ Քոչարյանն «Ազգի» հետ զրուցելիս փաստեց, որ դրանք ուղարկվել են պետական կառավարման եւ գիտակրթական գլխավոր օջախների ղեկավարներին՝ ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին, վարչապետ Անդրանիկ Մարգարյանին, գիտության եւ կրթության նախարար Լեւոն Մկրտչյանին, ԳԱԱ նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանին, ԵՊՀ ռեկտոր Ռադիկ Մարտիրոսյանին, լեզվի պետական տեսչության պետ Լեւոն Գալստյանին, ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի տնօրեն Աշոտ Մելքոնյանին, լեզվաբանության ինստիտուտի տնօրեն Գեւորգ Ջահուկյանին, հնագիտության եւ ազգագրության ինստիտուտի փոխտնօրեն Սարգիս Հարությունյանին եւ այլոց, սակայն մինչ օրս որեւէ արձագանք չի ստացվել: Նրա խոսքերով՝ «պատճառը գուցե ղեկավար մարմինների չափից ավելի զբաղվածությունն է, ուստի սեպտեմբերին անհրաժեշտ կլինի անպայման հիշեցնել առաջարկությունները»:

Երբ հաշվի առնենք, որ «Հայաստան-սփյուռք» երկրորդ խորհրդաժողովի ամենափոթորկոտ հարցերից մեկը հայագիտական հարցերն էին, ապա գործնական քայլեր ձեռնարկելու երեք ամսվա լռությունն այնքան էլ քիչ ժամանակ չէ: Ստացվում է, որ հայագիտական խնդիրներից հեռու կանգնած ԱԺ մշտական հանձնաժողովը, խորհրդարանական լսումներին մասնակցած մասնագետների առաջարկությունները թղթի վրա գրանցելով, իր գործն ավարտել է, իսկ գործադիր եւ գիտական օջախները չեն շտապում արձագանքել: Այսպես թղթապանակները տարեցտարի գիրանում են, իսկ հայագիտական հարցերը՝ հյուծվում:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս՝ 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային սարուածքը «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են. համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

ԲԷՑ-երը կորցնելու եւ մասնավորեցման երկընտրանքի առջեւ

Կառավարությունը վերահսկելի կդարձնի՞ գործընթացը

«Մուկն ու կատուն» սկսվել է նորից: Մկան դերում էլի բաշխիչ ցանցերն են, դրանց արդեն սեփականատերը, կատվի դերում՝ դարձյալ ինչ-որ հայտնի ու անհայտ շրջանակներ, որ լավ վարժվել են քայքայվող բաշխիչ ցանցերի լարերի վրա միմյանց համար սերենադներ նվագելուն: Միակ փոփոխությունը, որ նկատվում է կատվի խաղի տակտիկայում՝ ընդհատակից գործելն է: Մուկը, որ շարունակ նիրհում ու արդեն սատկելու վրա էր, փորձում է հասկանալ՝ այս անգամ իր հետ ինչպե՞ս են խաղալու:

Դեռ տարիներ առաջ, երբ ԲԷՑ-երի սեփականաշնորհման համար հայտ ներկայացրած ընկերություններն իրար հետեւից սկսեցին հրաժարվել մրցույթից, ԲԷՑ-երի սեփականաշնորհման մրցութային հանձնաժողովը հայտարարեց, թե համակարգում գերկորուստները կազմում են ավելի քան 30 մլն դոլար: Հասկանալի էր քաղաքական պատառ ստացած վաճառքում նման երեւույթը պոտենցիալ գնորդները հաշվի չառնել չէին կարող եւ գլուխներն առած մեր էներգետիկ համակարգից ուղղակի փախչում էին: Վաճառքի այդ փուլի տապալումից անմիջապես հետո շրջանառության դրվեց այն տեսակետը, թե գերկորուստները համակարգում ոչ թե 30, այլ 50 մլն դոլար են կազմում: Այս հանգամանքը որոշ ուժերի համար կարծես պատվար դարձավ, եւ այնպիսի տպավորություն էր ստեղծվում, թե քանի որ գերկորուստներն այդքան մեծ են, ԲԷՑ-երը ոչ ոք չի կարող գնել, եւ ուրեմն միակ հարմար տարբերակը նույն վիճակը պահպանելն է:

Դժվար չէ հասկանալ, որ դա ԲԷՑ-երի ռազմավարական նշանակության հետ գրեթե կապ չունի, եւ շատ ավելի հրահրում են այն շրջանակները, որոնք անմիջականորեն են օգտվում այդ հսկայական գերկորուստներից: Ապացույցը՝ ամիսներ առաջ կառավարության որոշմամբ 4 բաշխիչ ցանցերը մեկ ընկերություն դարձնելն էր, որը պետք է ընթանար համակարգի առողջացմանը, ավելորդ օղակների վերացմանը զուգահեռ: Դա վկայում էր, որ կառավարությունն արդեն զգել է այն որջը, որը մսխում էր ահռելի գումարները եւ պարզապես շարքից հանում ցանցերի գործունեությունը:

Այնուհանդերձ, կառավարության քայլը ուշացած էր: Վերջին վաճառքի մրցույթին կառավարությունը ԲԷՑ-երը 40 մլն դոլար է գնահատել: Պարզ է, որ գործադիրը ստիպված էր նման ցածր գներով վաճառել բաշխիչ ցանցերը, որովհետեւ այլընտրանք պարզապես չուներ: Իսկ նախկին պայմաններով որեւէ խելքը գլխին ընկերություն չէր համաձայնի մասնակցել մրցույթին:

Ստեղծվել է իսկապես անհեթեթ իրավիճակ: Մի կողմից խոսում են գերկորուստները նվազագույնի հասցնելու անհրաժեշտության մասին, որը գործադիրն իրագործել չի կարող, մյուս կողմից՝ անուն ենք կպցնում սուբյեկտներին, որոնցից մեկն արդեն խայտառակված ցանցերը գնեց: Աբսուրդայինն այն է, որ առայժմ ոչ ոք չգիտի, թե ինչ է առաջարկելու նոր ընկերությունը՝ «Միդլենդ ռիսորսըս» հոլդինգը, բայց արդեն հուժկու, հաճախ ոչ ճիշտ հասցեով քննադատություն է բարձրացվել: Եվ եթե նախորդ՝ ամերիկյան ընկերության դեմքում անընդհատ շահարկվում էր Վրաստանի էներգետիկ համակարգում նրա կատարած «ավերածությունների» խնդիրը, ապա անգլիական այս նոր ընկերությանը մեղադրում են օֆշորային գոտում գործելու մեջ: Ելնելով դրանից, զուգահեռներ են անցկացվում կապի համակարգի եւ «Արմենտելի» հետ, այն առումով, թե «Միդլենդ ռիսորսըս» հոլդինգը 80 տոկոս բաժնետոմսերի փաթեթը ձեռք բերելով, դառնում է մենաշնորհային եւ կարող է համակարգի գլխին բերել նույն օյինը, ինչ «Արմենտելը»: Նմանությունն, իհարկե, ակնհայտ է: Սակայն չմոռանանք, որ «Արմենտելն» իր մենաշնորհային իրավունքներից ազատորեն օգտվում է միայն այն պատճառով, որ մեր գործադիրը դրանք նվիրաբերեց ընկերությանը: Այսինքն՝ շատ բան կախված է նրանից, թե ինչ պայմանների շուրջ կողմերը կգան համաձայնության, եւ կառավարությունն ինչ դիրքորոշում կունենա: ԱԺ պատգամավոր Հարություն Փամբուկյանը, որն իրեն արդեն հայտարարել էր ընկերության եւ կառավարության միջեւ միջնորդ, փորձում է ապացուցել, թե առնվազն երկու առումով այս գործարքը տարբերվելու է կառավարություն-OTE գործարքից: Առաջինը՝ դատական հարցերը լուծվելու են Հայաստանի դատարանում եւ օրենսդրությանը համապատասխան, երկրորդ՝ բնակչությանը հուզող սակագների հարցը ընկերությունը չի որոշելու, այլ էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովը:

Բացի այդ, ի տարբերություն TWT-ի, որոշ տվյալներով ընկերությունը չի կարող այլ ընկերության վաճառել բաժնետոմսերի 75+1 տոկոսը, առանց կառավարության հետ համաձայնության: Ինչ վերաբերում է ներդրումներին, ապա 5 տարում ընկերությունը համակարգում ներդնելու է 80-120 մլն դոլար: Խոստացվել է նաեւ, որ էլեկտրաէներգիա արտադրող ընկերություններին հոլդինգը վճարելու է 100 տոկոսով, խնդիր, որ լրջորեն խոչընդոտում էր վերջիններիս գործունեությանը:

Ինչեւէ, սրանք դեռեւս խոստումներ են: Կհաջողվի՞ արդյոք կառավարությանը վերահսկելի դարձնել վաճառքը, խոստացված ներդրումների կատարումը, համակարգի առողջացումը, քիչ հավանական է ներշնչում: Ցանկացած դեպքում չի կարելի ամեն ինչ վերածել խաղի, անընդհատ հետաձգել կամ տապալել մասնավորեցումը, մի բան, որ անխուսափելի է, դրանով իսկ նվազագույնի հասցնել եւ արժեզրկել բաշխիչ ցանցերի համակարգը:

Հետաքրքրական է պայմանագրի այն մոտեցումը, թե 80,1 տոկոս բաժնետոմսերի դիմաց հոլդինգը պետք է վճարի 12 մլն 15 հազար դոլար: Մյուս մասը՝ 27 մլն պարտքերի մարում կլինի: Փաստորեն մեր էներգետիկ ցանցերը գնահատվել են ցածր, որի հիմնական մեղավորն այն քաղաքական ուժերն են, որոնք երեք տարի անընդմեջ տապալում էին մասնավորեցման գործընթացը, ինչը հետեւողականորեն ցանցերի համակարգը հանգեցնում էր քայքայման: Կարելի է միայն ենթադրել, թե այս փուլի սեփականաշնորհման հերթական տապալումից հետո ինչ չնչին գումարներով կառավարությունը պիտի վաճառեր ցանցերը:

Իսկ մեզ համար, որպես սպառողների, անշուշտ, կարեւորվում է ԲԷՑ-երի առողջացումը: Թե ինչպես դա կընթանա, պատասխանատուն ըստ էության միայն կառավարությունն է, քանի որ լիցենզիայի պայմաններից է կախված, թե որքանով վերահսկելի կլինի «Միդլենդ ռիսորսըս» հոլդինգի գործունեությունը Հայաստանում:

ԳՈՌ ՍԱՐՈՒԽԱՆՅԱՆ

Չխաթարենք մանկության անաղարտությունը

Առանձնաշնորհյալությամբ տառապելը լավ չէ, իհարկե: Ամեն ինչ բաշխված կամ տրված է ամենքին արդարորեն, ըստ ազդեցության եւ հակազդեցության բնության օրենքի, որ գործում է անվրեպ: Մենք էլ հայերս, մեր լավ ու վատ կողմերով, մեր հակումներով, մեր ցույց տվածով ու թաքցրածով մեկն ենք աշխարհի խառնակ կաթսայում: Բնավ էլ հակված չեմ կարծելու, թե մեզանում այս կամ այն երեւույթն իսպառ պիտի չլինի կամ խորթ է մեր մենտալիտետ կոչվածին (այս տարիները, համենայն դեպս, այլ բան ապացուցեցին): Ժողովրդական առածն ասում է. «Գեղ չկա, որ շուն չունենա» (շատ ու քիչն այլ բան է): Այդուհանդերձ, բաներ կան, որ ոչ միայն մտածելու տեղիք են տալիս, այլեւ պարզապես մերժելի են:

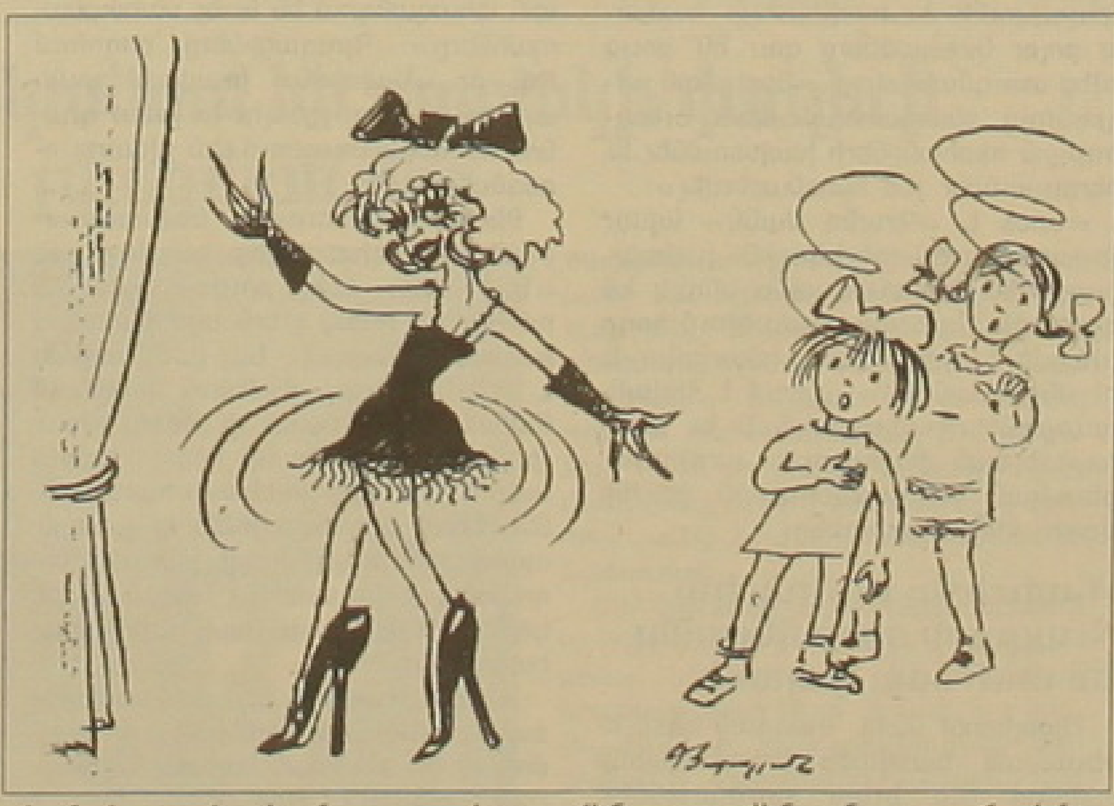

Երեւանում այսօր ինչ սրահ ու ստուդիա ասես, որ չի բացվում, ում խելքին ինչ փչի անում է. գեղեցկության մրցույթներ՝ միսս-մանկապարտեզից եսիմ էլ որտեղ, երգի, պարի փառատոններ, զանազան խաղեր էլ «Ալֆրեդի սենյակում», էլ չգիտես ինչ: Զբաղմունքի մի բան գտնում ենք: Այս բազմազանության մեջ, անշուշտ, լավն էլ կա, վատն էլ: Մի խոսքով՝ ամեն ինչ փորձում ենք: Երեւանում գործում են սպորտային պարերի ստուդիաներ: Ահա դրանցից մեկի ղեկավարը՝ պարուսույց Մարիանա Մամյանը, վերջերս հյուր էր Հանրային հեռուստատեսության առաջին ծրագրին: Մի քանի տարի առաջ Երեւան եկած թիֆլիսահայուհին նպատակ ունի «հայկական պարարվեստի մակարդակը համապատասխանեցնելու միջազգային չափանիշներին»: Ընդգծված արտիստությամբ, բեմական կեցվածքով, ժպտադեմ պարուսույցը լրագրողի հարցերին պատասխանում էր կես հայերեն-կես ռուսերենով (մի ժամանակվա տարածված խոսելաձեւ, երբ նախադասության՝ մի բառը հայերեն էր, մեկ-երկուսը՝ ռուսերեն):

Որքան հասկացա, պատրաստում է գեղեցիկ կեցվածքով, նրբագեղ շարժումներով փոքրիկ կոկետուհիներ՝ փոխանակ պարուհիներ պատրաստելու: Տեսնել էր պետք, թե 5-ամյա աղջնակն ինչպես էր իրեն պահում բեմում՝ կոկետության արհեստի ինչ անբռնազբոս ու վարպետ կատարումով: Փոքրիկ պչրուհին՝ տարիքին բոլորովին անպատշաճ դիմահարդարանքով եւ սանրվածքով ինչպես էր կոտրատում իր մանկական անմեղ մարմինը, իր պարն ավարտելուց հետո էլ իբրեւ հանդիսատես նստած, ուսերի ու մարմնի ինչ շարժումների էր տիրապետում: Զարմանում ես՝ ինչպե՞ս է կարողացել յուրացնել այն, ինչ բնորոշ չէ այդ տարիքի աղջնակին. չէ՞ որ տարիքային որոշակի փուլ պիտի անցնես, օրգանիզմի կազմավորման բնական ընթացք, զգացմունքային, հոգեբանական հասունություն, նոր գուցե թե սկսի առաջանալ մարմինը նման ձեւով ցուցադրելու ցանկություն (տվյալ դեպքում՝ վարժանք): Նույն տպավորությունը թողեց մյուս սանուհին՝ 10-ամյա վայելչագեղ աղջնակը՝ սկսած նստելու դիրքից մինչեւ պարային շարժումները:

Մեկ անգամ եւս տխրեցի՝ մտածելով երեխաներից գողացված մանկության մասին. տարիք, որն ամենաանաղարտն է, անպաճույճը, բնականը: 5 տարեկանից մարմինն այսպիսի կոկետությամբ վարժեցնելն ո՞ւր պիտի տանի: Զարմանալի էր, որ այս ամենը ներկայացվեց իբրեւ «հանուն Հայաստանի եւ հայկական արվեստի» կատարվող աշխատանք:

Հանուն հայ մշակույթի ինչ-որ բան կատարելու շատ ավելի լուրջ անելիքներ կան, քան մանկական մարմինը վաղ հասակից սեթեւեթանքին սովորեցնելը: Երբեք գեղեցիկ չէ այն, ինչն իր տեղում չէ:

Որքան քիչ լինեն մարմինը վարժեցնող այս ստուդիաները, այնքան լավ, գոնե քիչ երեխաներ կգնան «գեղեցկության եւ մշակույթի» այդ ճանապարհով: Թե չէ՝ շատ ծնողներ կարող են գայթակղվել, մանավանդ որ երեխաները չեն ուզում սահմանափակվել հանրապետական մրցույթներով, ցանկություն ունեն դուրս գալ միջազգայի՞ն ասպարեզ:

Տարօրինակն այն է, որ այս ֆոնի վրա պարուսույցը ձգտում է երեխայի մեջ զարգացնել անհատականությունը, սեփական եսը, դաստիարակել «անկեղծ, մաքուր հոգով» երեխաներ, որոնք նվիրված լինեն միայն արվեստին: Այս ամենին թե որքանով է նպաստում երեխայի անտեղի, առատ գրիմը եւ այդչափ սեթեւեթանքը՝ առնվազն տարակուսելի է:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

ԼՂՀ

Տնտեսական դատարանի ստեղծումը ժամանակի խնդիր է

Ղարաբաղում պետական արբիտրաժը, իբրեւ տնտեսվարող սուբյեկտների ու ձեռնարկությունների իրավահարաբերությունները կարգավորող մարմին, գործել է մինչեւ 1994 թվականը, նախ՝ ԼՂԻՄ մարզգործկոմի, այնուհետեւ ԼՂՀ կառավարության ինքնուրույն բաժնի կարգավիճակով:

ԼՂՀ պաշտպանության պետական կոմիտեի (ՊՊԿ) որոշմամբ այս բաժնի լուծարվելուց հետո ծագած տնտեսական վեճերը քննելու եւ լուծելու գործառույթները վերապահվել են հանրապետության գերագույն դատարանին: 2002 թ. փետրվարից, համաձայն «Դատարանակազմության մասին» ԼՂՀ օրենքի, տնտեսական բնույթի գործերի քննության իրավունքը հանձնվել է առաջին ատյանի դատարանին:

Ինչպես եւ Հայաստանի Հանրապետությունում, ԼՂՀ-ում եւս, թեպետ այստեղ առանձնացված տնտեսական դատարան չկա, այս կարգի գործերը քննելիս առաջնորդվում են ՀՀ քաղաքացիական եւ քրեա-դատավարական օրենսգրքերով, ինչպես նաեւ համապատասխան նորմատիվ ակտերով:

«Ազգի» թղթակցի հետ ունեցած զրույցի ժամանակ ԼՂՀ առաջին ատյանի դատարանի նախագահ Սեյրան Ամիրյանը տեղեկացրեց, որ տնտեսական բնույթի գործերը կազմում են դատարան մուտք գործած քաղաքացիական գործերի շուրջ 12 տոկոսը: Անցած ութ ամսում, օրինակ, դատարան մուտք է գործել այդպիսի 85 գործ: Դրանցից 32-ը հարկային պարտավորությունների հայցեր են՝ 120.7 մլն դրամ գումարի պահանջով, 25-ը՝ կենսաթոշակային (32.7 մլն դրամ) եւ 13-ը՝ վարկային բնույթի հայցեր (41.6 մլն դրամ), իսկ մնացած 15-ը իրավաբանական անձանց տնտեսական վեճեր են:

ԼՂՀ-ում մասնագիտացված առանձին դատարան ստեղծելու անհրաժեշտություն, Ս. Ամիրյանի կարծիքով, առայժմ չկա, քանզի հանրապետության տնտեսությունը դեռեւս գտնվում է հետպատերազմյան վերականգնողական փուլում: Տնտեսական տվյալ իրավիճակում, բնականաբար, ծագող վեճերը սակավ են, եւ դրա հետ կապված՝ հարկ չկա ուռճացված հաստիքներով նոր ատյան ստեղծել:

Ընդհանրապես, տնտեսական դատարանին ենթակա են առեւտրային կազմակերպությունների, անհատ ձեռներեցների միջեւ ձեռնարկատիրական գործունեության ոլորտում ծագող ամեն կարգի վեճերը, այդ թվում՝ պետաիրավական, վարչաիրավական, վարկային եւ հարկային իրավահարաբերություններից ծագող, պայմանագրերը կիրառելու կամ դրանց պայմանները փոխելու գործերը, ինչպես նաեւ պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կերպով կատարելու, վնասները փոխհատուցելու, գործարար համբավը պաշտպանելու, իրավաբանական անձանց եւ քաղաքացիների սնանկության մասին եւ այլ վեճերը:

Վերոհիշյալ կարգի գործեր, Ս. Ամիրյանի խոսքերով, առաջին ատյանի դատարան մուտք են գործում պարբերաբար եւ պատշաճ լուծում ստանում:

Միեւնույն ժամանակ, ԼՂՀ առաջին ատյանի դատարանի նախագահի համոզմամբ, նկատվում է տնտեսական բնույթի վեճերի քանակի աստիճանական աճ, որը հանրապետությունում առկա շուկայական-ազատական հարաբերությունների նկատելի աշխուժացման արդյունք է: Նման միտումը հիմք է տալիս ենթադրելու, որ ոչ հեռու ապագայում կծառանա Արցախում նույնպես տնտեսական դատարան հիմնելու խնդիրը: Եթե Հայաստանի Հանրապետությունում դա տեղի է ունեցել երկրում իրականացված դատաիրավական բարեփոխումների եռամյա փուլում (1998-2001 թթ. տնտեսական գործերի քննման գործառույթներն իրականացրել է ՀՀ առաջին ատյանի դատարանը), ապա ԼՂՀ-ում տնտեսական դատարանի ստեղծման գործընթացը, թերեւս, ոչ նույնական ժամանակաշրջան կընդգրկի, որովհետեւ այն ուղիղ համեմատական կլինի Արցախի տնտեսական զարգացման տեմպերին՝ դրանից բխող տնտեսաիրավական հարաբերությունների քանակին համապատասխան:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Ձեռնարկությունները Հրազդան գետը վերածել են մաքրման կայանի

«Ազատ ֆլորի աղբյուր կա, որը պետք է հայտնաբերել»

«Բնությունը պահպանող չկա. Հրազդան գետին պետք է տեր կանգնես։ Ջուրը մաքուր չէ։ Մարդ կա, որի սնունդը հենց այս ձուկն է միայն։ Հրազդան քաղաքից սկսած կեղտաջրերը լցվում են գետը, վերեւից՝ Դավթաշենի կամրջից 300 մ ներքեւ, առանձնատներից էլ կոյուղին է թափվում», ասում է կարթը ձեռքին Հրազդան գետից ձեռնունայն վերադարձող մի ձկնորս։ Կիրճի բնակիչները պատմում են, որ վաղ առավոտյան դեպի կիրճ ձգվող խողովակներից ձեռնարկությունների արդյունաբերական թափոնները միանգամից լցվում են Հրազդան գետը, որից հետո ջուրը փոխում է գույնը։ Նրանց ասելով՝ սովորաբար, աղտոտողներն աշխատում են այն ժամերին ջուրը բաց թողնել, երբ հնարավոր չէ փաստել։

Չորս ժամ կանգնելուց հետո՝ ընդամենը 2 ձուկ, այն էլ ո՞վ գիտի քիմիական ի՞նչ նյութերով «հարստացած»։

«Ակվաէկ» ՓԲԸ կենտրոնին պատվիրեցինք լաբորատոր հետազոտության ենթարկել Հրազդան գետի ջուրը՝ «Արմենալի» թափոնների արտանետման կետից 300 մ ներքեւ եւ Երեւան ՋԷԿ-ից 500 մ ներքեւ։ Փորձանմուշները վերցվեցին երկու անգամ՝ հուլիս ամսին։ Հրազդան գետի ջրի լաբորատոր հետազոտման արդյունքները ներկայացրինք Հիվանդությունների վերահսկման եւ կանխարգելման ինստիտուտի արդյունաբերական թունաբանության բաժնի վարիչ Էմիլ Բաբայանին՝ գնահատելու համար։

Նա հայտնեց, որ ըստ ներկայացված արդյունքների, Հրազդան գետն ընդհանուր առմամբ աղտոտված է, այդ թվում նաեւ վտանգավոր նյութերով։

«Արմենալ» գործարանի եւ Երեւան ՋԷԿ-ի ջրերը Հրազդան գետ արտանետելուց հետո ֆլորի պարունակությունն անհավատալի բարձր է գետի ջրում։ Շատ բարձր է ծանր մետաղների՝ պղնձի, ցինկի, կապարի պարունակությունը։ Դրանք ծանր մետաղներ են, որոնք թունավոր հատկություններ ունեն եւ լուրջ վտանգ են ներկայացնում մարդկանց առողջության համար», հայտնեց պրն Բաբայանը։ Վերջինս գտնում է, որ ներկայացված լաբորատոր հետազոտության արդյունքները պետք է դիտել որպես նախնական տվյալ, քանի որ դա մակերեսային ջրերի հիգիենիկ հետազոտության լրիվ ծրագիրը չէ, բայց՝ «այս տվյալներն էլ պետք է լինեին, այսպիսի քանակությունն անթույլատրելի է»։

Ինստիտուտի արդյունաբերական թունաբանության բաժնի վարիչը մեկնաբանեց, թե հայտնաբերված քիմիական նյութերն ինչ ազդեցություն կարող են ունենալ մարդկանց առողջության վրա։ «Ֆլորի մեծ պարունակությունը ազդում է ջրային կենդանիների, ձկների վրա։ Ծանր մետաղներից՝ կապարը թույն է, ազդում է կենտրոնական նյարդային համակարգի, հատկապես երեխաների մտային զարգացման վրա, եթե ընկնի օրգանիզմ։ Հրազդան գետի ջուրը գործածվում է ոռոգման համար, ոռոգվող տարածություններում այս մետաղները կարող են հողում կուտակվել եւ անցնել բուսականության, սննդամթերքի մեջ, դրանից անցնել մարդուն կամ կենդանիներին։ Այս արդյունքներում նիտրիտներով ջրի բարձր աղտոտվածության վերաբերյալ տվյալներ կան, որոնք վկայում են բարձր օրգանական աղտոտվածության մասին։ Նման ջրում լողանալը, իհարկե, անթույլատրելի է»։

Էմիլ Բաբայանի ասելով՝ եղած տվյալները վկայում են, որ Հրազդանի կիրճի այդ հատվածում բավականին անմխիթար վիճակ է։ «Եթե այս տվյալները ճիշտ են, ուրեմն ազատ ֆլորի աղբյուր կա, որը պետք է հայտնաբերել», եզրակացրեց նա։

Հրազդան գետը. Չանգում է ներքեւում կեղտոտ, թունավորված։

Ստուգողները «Արմենալում» ու «Գրանդ Սանում» թերություններ չեն հայտնաբերել

Հրազդան գետի այդ հատվածում, որտեղից ջուրը վերցվել էր հետազոտելու համար, գտնվում են «Արմենալ» եւ «Գրանդ Սան» գործարանները։ «Մենք Հրազդան գետ ոչ մի կաթիլ ջուր չենք լցրել եւ չենք էլ լցնելու, դա բացառված է», կտրուկ հայտարարեց «Արմենալ» հայ-ռուսական համատեղ ձեռնարկության օդի, ջրի, մատակարարման արտադրամասի պետ Կամո Խուրշուդյանը։ Նա հաստատեց նման կասկածների գոյությունը, քանի որ գործարանի տարածքից երկու խողովակ է իջնում Հրազդանի կիրճ։ Հայտնեց, որ մի քանի անգամ հանձնաժողովները ստուգումներ են կատարել իրենց մոտ։ Եվ երբ վերջին անգամ, մեկ ամիս առաջ, այցելել է բնապահպանության նախարարությանը կից բնապահպանական տեսչությունը, խոսակցություններին վերջ տալու համար կտրել են գործարանից դուրս եկող խողովակը։ [illegible]

Պրն Խուրշուդյանը վստահեցնում է, որ իրենց գործարանից Հրազդան գետ լցվող ջրի փոքր քանակությունը մաքուր է։ Ցույց տալով ձեռնարկության մաքրման կայանը՝ բացատրեց, որ վերջերս է վերանորոգվել։ Քանաքեռ ՀԷԿ-ից ջուրը խողովակով մուտք է գործում մաքրման կայան եւ այստեղ քիմիական միջամտությամբ արագ մաքրվում է, որպեսզի սարքավորումները չկեղտոտվեն։ Մաքուր ջուրը խողովակաշարով գնում է արտադրամաս, իսկ ավելցուկը՝ զտված ջուրը, մաքուր վիճակում լցվում է գետը։

Պարզվեց, որ «Արմենալ» գործարանի հարակից տարածքից իջնող խողովակը պատկանում է «Գրանդ Սանին»։

Այս ձեռնարկության գլխավոր ինժեներ Միքայել Աղաբաբյանը հաստատեց, որ իրենց է պատկանում, սակայն թունավոր նյութերով գետը աղտոտելու մասին տեղեկությունները զգացմունքային խոսակցություններ համարեց։ Հայտնեց, որ անցյալ տարի ամռանը վերանորոգել են մաքրման կայանը, եւ մեկ տարի է նորմալ վիճակում է։ Գործարանից արտանետվող բոլոր նյութերը մաքրման կայանում մաքրվում են, մնացորդները դուրս են գալիս, եւ ջուրը խողովակով լցվում է կիրճ։ «Իհարկե, Հրազդան գետ լցվող ջրում մնացորդներ լինում են, բայց կառավարությունը հաստատել է այդ բոլոր նյութերի չափաքանակները, որոնք չպիտի գերազանցվեն։ Մենք այդ սահմաններում տեղավորվում ենք եւ ոչ մի լրացուցիչ վնաս չենք հասցնում շրջակա միջավայրին», վստահաբար հայտնեց գլխավոր ինժեները։

Պրն Աղաբաբյանը հավաստիացնում է, որ իրենց արտադրության մեջ օգտագործվող միակ թունավոր նյութը սնդիկն է եղել, որը ցերեկային լամպերի արտադրության մեջ է գործածվել, հիմա այդ տեսակի լամպեր չեն արտադրում։ «Մեզ մոտ մի արտադրություն ունենք, որտեղ ջրաներկեր են գործածում շինարարական աշխատանքների համար։ Միգուցե այդ օրը կարմիր ներկը շա՞տ է եղել», ասաց նա՝ նկատի ունենալով լաբորատոր հետազոտության համար Հրազդանից վերցված փորձանմուշների օրը։ Հայտնեց, որ պարբերաբար սանէպիդկայանն է ստուգումներ կատարում, մեր այցից 10 օր առաջ ստուգումներ է կատարել բնապահպանական տեսչությունը, եւ հավաստելու համար, որ բոլոր կասկածները զուր են՝ ցույց տվեց ստուգման ակտը. «Ստուգման արդյունքում բնապահպանական օրենսդրության պահանջների խախտումներ եւ թերություններ չեն հայտնաբերվել»։

«Ճիշտ է, «Գրանդ Սանն» այսօր չի արտադրում ցերեկային լամպեր, բայց մեծ քանակությամբ սնդիկ են գործածել։ Եթե այդ տարածքում հողը լվացվի եւ լցվի գետը, հնարավոր է, որ սնդիկ անցնի», ասում է Հիվանդությունների վերահսկման եւ կանխարգելման ինստիտուտի արդյունաբերական թունաբանության բաժնի վարիչ Էմիլ Բաբայանը։

«Նաիրիտն» ու «Կաշին» Հրազդան գետը վերածել են մաքրման կայանի

Այցելեցինք նաեւ Հրազդան գետի երեւանյան հատվածի երկարությամբ գտնվող եւս երկու գործարաններ՝ «Նաիրիտ-1», «Կաշի» ԲԲԸ, որոնք գտնվում են գետի երեւանյան հատվածում եւ տեխնիկական ջրերի արտանետումներ ունեն գետում։ Վերջերս բնապահպանական խնդիրներին նվիրված սեմինարներից մեկում «Նաիրիտ» ՓԲԸ տնօրեն Ալբերտ Սուքիասյանը հայտնեց, որ «Նաիրիտի» մաքրման կայանը բարվոք վիճակում չէ, չեզոքացման խնդիրները լուծում է՝ թթվային, հիմնային նստվածքները հավաքում է, բայց... «Պետք է կարգի բերվի, ձեւափոխվի, կատարելագործվի, այլապես Երեւան քաղաքի շրջապատում գտնվող ձեռնարկությունների գոյությունն անիմաստ է պահպանել։ Ֆլորի առկայությունն առաջ է բերելու արտանետումներ, որի բազայի վրա կարող են վերանալ նոր նյութեր», հայտնեց պրն Սուքիասյանը։ Երեւանի քաղաքապետարանի «Երեւանի էկոլոգիական անվտանգության եւ հսկողության կենտրոն» ՓԲԸ տնօրեն Խաժակ Կարայանը նույնպես պնդում է, որ «Նաիրիտի» մաքրման կայանը չի գործում, գործարանի կեղտաջրերն ուղղակի Հրազդանի մեջ են թափվում։

«Նաիրիտ-1» ԲԲԸ-ի տեխնիկական բաժնի պետ Վլադիմիր Մխիթարյանը վստահեցնում է, որ Հրազդան գնացող ջրերը նորմատիվ մաքուր ջրերն են։ «Այսինքն դա այնքան մաքուր չէ, որ կարելի լինի կրկին գործածել, բայց այնքան աղտոտված էլ չէ, որ իրավունք չունենանք կրկին գետ լցնել։ «Նաիրիտ 1»-ը բաց է թողնում նյութեր Հրազդան, որոնք իրենց թույլատրելի սահմաններում են»։

Պրն Մխիթարյանի ասելով՝ գետերի համար ամենավտանգավորը ծանր մետաղներն են, որոնցից «Նաիրիտը» միայն պղինձ ունի, բայց դա Հրազդան չի լցվում։ Ըստ նրա, «Նաիրիտից» Հրազդան գետ արտանետվող նյութերից գերակշռում է կերակրի աղը՝ սահմանված չափաքանակը 350 է, իրենց մոտ երբեմն 370-ի է հասնում։ Այսօր գործարանն աշխատում է իր հզորության մեկ երրորդի չափով, ուստի արտանետումները պակասել են։ Արտադրում են քլորոպրենային կաուչուկ, կաուստիկ սոդա, լատեքսներ, աղաթթու, քացախաթթու եւ այլն։ Բնապահպանության նախարարությունով հաստատված է հաշվարկը, թե որ նյութից ինչքան իրավունք ունեն լցնելու Հրազդան, որ ջրի որակը չվատանա։

Եղանք Մասիսի տարածքի այն հատվածում, որտեղից «Նաիրիտ» գործարանի ջուրը միանգամից լցվում է Հրազդան գետը։ Գյուղացիները մեզ ցույց են տալիս աղտոտված վիճակը ու բացատրում։ «Սա «Նաիրիտի» բաց կոլեկտորն է, մոտ 100-200 լ ջուր լցվում է Հրազդան։ Այս կեղտոտված ջուրը գնում է Արտաշատի գյուղերը ոռոգման համար։ Եթե էս ջուրը Հրազդանի մեջ լցվելով ձկները սատկում են, ուրեմն կեղտոտ ջուր է։ Իսկ որ ձկները սատկում են, այդ մասին ահազանգում են նաեւ սահմանապահները»։ Գյուղացիները բողոքում էին, որ «Նաիրիտն» իրավունք չունի այդ ջուրը գետը լցնելու եւ իրենք դրանով ոռոգեն, սպառնում էին չվճարել ոռոգման վարձը։

Բնապահպանության նախարարության մի աշխատակից հայտնեց, թե «Նաիրիտից» եկել, թույլտվություն են խնդրել, որ իրենց ջրերն այդ վիճակով թափվեն Հրազդան։ Նա լավատեղյակ է, որ «Նաիրիտի» մաքրման կայանում քիմիական ոչ մի տարր չի չեզոքացվում, չի մաքրվում, ուղղակի կոշտ նյութերը նստում են։ «Եթե կոլեկտորի հարցը չլիներ, երեւի այդ նստեցումն էլ չանեին, պարզապես 8 կմ-ից ավելի նրանց խողովակը գետնի տակով է անցնում, եթե կոլեկտորի մեջ նստի, քանի՞ տարի կշահագործվի»։

«Այսօր Հրազդան գետ մենք արտանետումներ չունենք եւ չունեինք, այն առումով, որ մեր մաքրման կայանը կեղտաջրերն ուղարկում է Աերացիա», ասում է «Կաշի» ԲԲԸ գործադիր տնօրեն Վարդան Կիրակոսյանը՝ դժվարությամբ հաշտվելով մեր հարցերին պատասխանելու մտքի հետ։ Հիմնական պատճառաբանությունն այն է, որ գործարանն այսօր չի աշխատում։ Ինչպես ներկայացրին «Կաշի» ԲԲԸ գործադիր տնօրենը եւ գլխավոր ինժեները, հունվար ամսից գործարանը չի աշխատում, եւ մենք տեղում տեսնելու որեւէ բան չունենք։ Սակայն կաշվի մշակման արտադրամաս կատարած մեր շրջագայության ժամանակ հաստոցներից մեկ-երկուսը թարմ մաքրման հետքեր էին կրում, տարածքն առատ ողողված էր ջրով, ինչը չի խոսում հունվար ամսից գործարանը կանգնեցնելու մասին։

Կաշվի ձեռնարկության հարեւանությամբ, Հրազդանի ափին գրեթե միշտ կարելի է հանդիպել «Պոլիվինիլացետատ» գործարանի արտադրամասի պետ Ռուսլան Ասլանյանին։ «Ես զգում եմ երբ է աշխատում գործարանը, վերջին տասը օրերին այդ հոտը կա։ Կաշվի գործարանը թույն է արտադրում, կաշին մշակելու համար թունաքիմիկատներ են գործածում եւ բաց են թողնում ջրի մեջ։ Ժողովրդին խաբելու համար վաղ առավոտյան են ջուրը բաց թողնում, որպեսզի հետո չզգացվի։ Անդուր հոտ է, առանձնահատուկ թունաքիմիկատներ են, որոնք տարբերվում են սովորական կենցաղային հոտերից»։

Վաղ առավոտյան Հրազդանի կիրճ այցելած մեր լրագրողական խումբը տեղում համոզվեց, որ քանդված պատուհանից «Կաշի» գործարանն է ջուրն արտանետում Հրազդան գետ։ Թե ինչու են ընտրել այդ տարբերակը, երբ տնօրենը պնդում էր, որ իրենց մաքրման կայանը կեղտաջրերն ուղարկում է Աերացիա, կարծում ենք՝ լավագույն բացատրությունը դարձյալ տնօրենինն է. «Միայն այն, որ հզոր նասոսներ են գործում ամբողջը Աերացիա ուղարկելու համար, դա մեծ գումար է կազմում։ Դրա պահպանումը, հոսանքը, աշխատանքը, աշխատողներին աշխատավարձ տալը, բավականին գումար են կազմում տարվա կտրվածքով»։ Փոքր արտադրածավալի համար, ինչպես մեկ-երկու հաստոց աշխատեցնելն է, բնականաբար նպատակահարմար չէ մեծ ծախսեր անել, եւ «Կաշի» ԲԲԸ-ում նույնպես ընտրել էին կեղտաջուրն ուղիղ Հրազդան լցնելու տարբերակը։

«Այս տարի ձուկ չկա, մի հատ ձուկ չի եղել, որովհետեւ թույն են բաց թողնում, ու ձուկը վերեւ չի գալիս, երեխաներն այստեղ չեն լողանում։ Սոված մարդիկ շատ կան, գալիս են ձուկ բռնելու՝ չկա», շարունակում է պատմել Ռ. Ասլանյանը։

«Կաշի» ԲԲԸ գործադիր տնօրեն Վարդան Կիրակոսյանը պատմում է, որ իրենցը քիմիական արտադրություն է։ «Այս գործարանից արտանետվող հիմնական քիմիական նյութերը քրոմային թափոններն են, որոնք հատկապես վնասակար են, եթե դրանց քանակությունը շատ է ջրի մեջ, որն անթույլատրելի է։ Մենք նորման չենք գերազանցում, բախտներս բերել է, որ Հրազդանը մեր կողքին է, որից կարող ենք շատ ջուր վերցնել»։ Հույսով են, որ նոր մաքրման կայանի կառուցումը, որը նախատեսում են շահագործման հանձնել առաջիկա 6-7 ամիսներին, ինչպես նաեւ լաբորատոր նոր սարքավորումների տեղադրումը, հնարավորություն կտա նաեւ կենսաբանական մաքրում կատարել։

Եզրափակելով՝ պետք է ասենք, որ մեր այցելած չորս գործարաններն էլ մաքրման կայան ունեին, սակայն նրանցից միայն մեկի՝ «Արմենալի» մաքրման կայանն է փոքր-ինչ բարվոք վիճակում։ Ջրերն այստեղ ենթարկվում են միայն քիմիական, բայց ոչ կենսաբանական մաքրման։ Նրանք բոլորը հավաստիացնում են, որ իրենց մոտ վիճակը վերահսկելի է, որովհետեւ նախկին արտադրածավալները չունեն, որի հետեւանքով արտանետումների տոկոսը փոքր է։ Նախարարությունը հաստատել է թույլատրելի արտանետումների չափը, իսկ իրենք դա չեն գերազանցում։ Սակայն, խոսակցությունների ընթացքում հնչում էին նաեւ այսպիսի արտահայտություններ՝ «գործարանը ստուգում են փող պոկելու համար, էս մարդն էլ փողը տալիս է՝ գնում են, էլ չեն ասում՝ ինչ կեղտոտություն ասես գալիս է այստեղից»։ Մեկ այլ տեղում այսպիսի տպավորություն ունեին ստուգողներից՝ «Մի աշխատող ձեռնարկություն են գտնում, գալիս են ստուգում»։ Եթե առայժմ վիճակը վերահսկելի է համարվում միայն այն պատճառո՞վ, որ արտադրածավալները փոքր են, ի՞նչ է սպասում մեզ ստուգող կազմակերպությունների նման գործելաոճի դեպքում, երբ ձեռնարկություններին հաջողվի մեծացնել արտադրածավալները։

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
Հետաքննող լրագրողների ընկերակցություն

Շեւարդնաձեն Պանկիսի կիրճում փնտրում է իր գոված հերոսին՝ Ռուսլան Գելաեւին

Վերջինս իր ավազակախմբով հավանաբար Ադրբեջանում է

Երեքշաբթի օրը Վրաստանի նախագահն այցելեց Ախմետայի շրջան, իսկ Պանկիսի կիրճում զրուցեց տեղի բնակիչների՝ չեչեն-կիստերի, Չեչնիայի փախստականների հետ։ Շեւարդնաձեի այցը Պանկիս գլխավորապես հետապնդում էր մեկ նպատակ. համաշխարհային հանրությանը ցույց տալ, թե կիրճն ամբողջությամբ անցել է Թբիլիսիի վերահսկողության տակ, այնտեղ չկան ահաբեկիչներ, ինչպես շարունակ պնդում է Մոսկվան։ Երեկ Թբիլիսիում լույս տեսնող «Դղե» թերթը գրել է, որ անցած ողջ ամառը Կոդորի կիրճում վիրավորված Ռուսլան Գելաեւը, որը, Շեւարդնաձեի ասելով, մեծ հեղինակություն է վայելում Կախեթում, իր 13 թիկնապահների հետ անց է կացրել Վրաստանի Պիանեթի շրջանում Պանկիսի կիրճից ոչ հեռու։ Վրաց ուժային կառույցները հայտարարում են, թե իրենց անհայտ է Գելաեւի գտնվելու վայրը։

Մի քանի օր առաջ վրացական «Ռուսթավի-2» հեռուստաընկերությունը, վկայակոչելով Պանկիսի հովիվներին, հաղորդեց, թե Գելաեւը 500 հոգանոց ավազակախմբով շարժվում է դեպի Չեչնիա։ Նման տարբերակը քիչ հավանական է, քանի որ ռուսական ուժերը առավել քան երբեք վերահսկողության տակ են վերցրել ռուս-վրացական սահմանի 80 կմ-անոց հատվածը։ Գելաեւը, ինչպես անցյալ տարվա հոկտեմբերին, Պանկիսից կարող է անցնել Կոդոր Աբխազիա, ինչը, հաշվի առնելով ռուս-վրացական գերլարված հարաբերությունները, քիչ հավանական է։ Անցյալ տարի Գելաեւի ավազակախմբին Կոդոր ուղեկցեց Վրաստանի պետանվտանգության նախարարությունը՝ ներքին գործերի նախարարության ավտոմեքենաներով։ Չեչեն ահաբեկիչը հնարավոր է Դաղստանով արդեն անցել է Ադրբեջան, որտեղ, ինչպես գրում է «Ռոսիյսկայա գազետան», գելաեւականներին կընդունեն որպես «խաղաղ զբոսաշրջիկների»։ Սակայն չի բացառվում, որ Գելաեւը Պանկիսից ոչ մի տեղ էլ չի հեռացել, այլ պարզապես տեղաշարժվում է 8 կմ երկարությամբ եւ 4 կմ լայնությամբ կիրճում։

Այսօր, սակայն, Գելաեւի գտնվելու վայրը այնքան էլ արդիական չէ, ուշադրության կենտրոնում ռուս-վրացական հարաբերություններն են, որոնք երկուշաբթի ու երեքշաբթի Վրաստանի խորհրդարանի ընդունած որոշման եւ ՄԱԿ-ում Վրաստանի դեսպանի հայտարարությունից հետո էլ ավելի սրվեցին։

Երեք օր շարունակված խորհրդարանի արտահերթ, արտակարգ եւ փակ նիստում ընդունվեց «Ռուսական ռազմաօդային ուժերի Վրաստանի տարածք ներխուժելու մասին» որոշումը, ըստ որի կառավարությունը երաշխավորում է միակողմանի դադարեցնել ռուսական խաղաղարարների մանդատը «թեժ կետերում» (Աբխազիա եւ Հարավային Օսիա.- խմբ.), քայլեր ձեռնարկել Գուդաուտից ռուսական ռազմակայանը դուրս բերելու համար, ինչպես նաեւ Շեւարդնաձեին առաջարկվում է ԱՊՀ-ից Վրաստանի դուրս գալու գործընթացին ձեռնամուխ լինել։ Խորհրդարանի նախագահ Նինո Բուրջանաձեն, ըստ «Սակինֆորմ» գործակալության, դեմ է արտահայտվել Վրաստանի ԱՊՀ-ի կազմից դուրս գալուն եւ Ռուսաստանի հետ դիվանագիտական հարաբերությունները խզելուն։ Խորհրդարանի փոխնախագահ, Սոցիալիստական կուսակցության ղեկավար Վախթանգ Ռչեուլիշվիլին կոչ է արել «Մոսկվայի հետ 10-ամյա «սառը պատերազմին» վերջ տալ, ձեւավորել ռուս-վրացական համատեղ խորհրդարանական հանձնաժողով, որը տեղում կծանոթանա միջադեպին եւ կպատժի մեղավորներին՝ «ռազմական հանցագործության» համար։

Ի դեպ, ռուսական կողմն առաջարկել է վրացիներին համատեղ հետաքննություն սկսել, որին Թբիլիսին չի արձագանքել։ Թբիլիսին դժվար թե արձագանքի, քանզի այդ դեպքում կասկածի տակ կդնի Սպիտակ տան հայտարարությունը, որում ԱՄՆ-ը Պանկիսի կիրճի օգոստոսի 23-ի ռմբահարման պատասխանատվությունը դրել էր Մոսկվայի վրա։

Օգոստոսի 26-ին ՄԱԿ-ում Վրաստանի դեսպան Ռեւազ Ադամիան (նույն Ադամիան, որը 1998 թ. Վրաստանի խորհրդարանում առաջինը հայտարարեց Ռուսաստանի հետ այցագրային կարգ հաստատելու անհրաժեշտության մասին-խմբ.) Ռուսաստանին մեղադրել է պետական մակարդակով ահաբեկչություն իրականացնելու մեջ։

Մոսկվան թեկուզ հայտարարությունների ձեւով հակաքայլերի չի դիմել եւ հետեւում է Պանկիսի իրադարձություններին։ Պաշտպանության նախարար Սերգեյ Իվանովը կարծիք է հայտնել, թե Վրաստանի իշխանությունները չեն ցանկանում «վիճաբանել ահաբեկիչների եւ գրոհայինների հետ, որոնք ցանկացած պահի կարող են զենքերն ուղղել Թբիլիսիի դեմ»։

Դիտորդները նկատում են, որ վերջին օրերին Վրաստանում տիրող հակառուսական հիստերիայի ֆոնի վրա փոքր-ինչ բարձրացել է նախագահ Շեւարդնաձեի վարկանիշը։ Հիշեցնենք, որ հունիսի 2-ին Վրաստանում տեղի ունեցած տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններում Շեւարդնաձեի կուսակցությունը ստացել էր քվեների մեկ տոկոսը։

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Չեյնիին կասկածում են բանակի փողերի լվացման մեջ

ԱՄՆ-ում հերթական աղմկալի սկանդալն է բռնկել՝ կապված փոխնախագահ Դիկ Չեյնիի գործունեության հետ։ Փոխնախագահ դառնալուց առաջ նա գլխավորում էր «Բրաուն ընդ Ռութ» ֆիրման, որը, ինչպես պարզվում է, Պենտագոնից բազմամիլիոնանոց պայմանագրերի կնքման իրավունք է ստացել առանց մրցույթի եւ չափազանց ձեռնտու պայմաններով։ Այդ մասին տեղեկացնում է «Էլ Պաիս» թերթը։

«Հալիբարթոն» ընկերության դուստր ձեռնարկություն «Բրաուն ընդ Ռութը» զբաղվում է հակաահաբեկչական գործողություններին մասնակցող ամերիկացի զինծառայողների պարենավորմամբ, զորանոցների կառուցմամբ եւ այլն։ Ձեռնարկության հետ պայմանագրեր էին կնքում թեեւ Կալիֆոռնիայում «Բրաուն ընդ Ռութի» նկատմամբ քննություն էր սկսվել խարդախության կասկածանքով։ Բացի դրանից, ԱՄՆ կենտրոնական ֆինանսական-վերահսկիչ վարչությունը պարզել է, որ անցյալում ֆիրման ներկայացրել է տասնյակ միլիոնավոր դոլարների կեղծված հաշիվներ։

ԱՄՆ-ում անցկացված քննության համաձայն, Կոսովոյում ամերիկյան զորաբաժնում տարեկան իբր սպառվել է 17 մլն դոլարի էլեկտրաէներգիա, ինչը կրկնակի գերազանցում է իրական ծախսերը։ Փորձագետներն արտառոց են համարում Պենտագոնի եւ ֆիրմայի պայմանագիրը։ Ջորջթաունի համալսարանի պրոֆեսոր, կառավարական պայմանագրերի մասնագետ Սթիվեն Շոները նշում է, որ դրանք սովորաբար կնքվում են ամենաշատը 5 տարի ժամկետով, այն էլ՝ ֆիրմայի անթերի անցյալի պայմանով, ինչը չի կարելի ասել «Բրաուն ընդ Ռութի» մասին։ Մինչդեռ այդ ֆիրմայի հետ Պենտագոնի կնքած պայմանագիրն ինքնաբերաբար երկարաձգվում է 10 տարով եւ չի նախատեսում ծախսերի սահմանափակում։ Ֆիրման բանակի միակ մասնավոր մատակարարն է լինելու առաջիկա 10 տարիներին։

Էլեկտրաէներգիայի ծախսի ուռճացված հաշիվներից բացի, ֆիրման նաեւ 5,2 մլն դոլարի հաշիվ է ներկայացրել Բալկաններում ամերիկացի զինծառայողների վրանների «բարեկարգման» համար։ «Բրաուն ընդ Ռութը» նաեւ աշխատանքի է ընդունել հարկ եղածից կրկնակի շատ մարդկանց, նրանց վարձատրելով այնպես, ասես 24-ժամյա աշխատանք են կատարում։

Սա ֆիրմայի օրինախախտումների ոչ լրիվ ցանկն է։ 1995 թ. «Հալիբարթոն» ընկերության խորհրդական նշանակվելուց հետո Չեյնին, որը մինչեւ 1992 թ. պաշտպանության նախարար էր, կարողացավ «Բրաուն ընդ Ռութի» համար պայմանագիր ստանալ Կոսովոյում ամերիկյան զորաբաժնի թիկունքային ապահովման վերաբերյալ։ Դա ամենաթանկ պայմանագիրն էր ԱՄՆ ռազմական պատմության մեջ։

2002 թ. ապրիլին, երբ Չեյնին արդեն փոխնախագահ էր, Պենտագոնը նույն ֆիրմայի հետ ստորագրեց ռազմածովային ուժերի սպասարկմանը վերաբերող 300 մլն դոլարանոց մեկ ուրիշ պայմանագիր։ Իսկ ընթացիկ տարվա փետրվարին ֆիրման առանց մրցույթի ստացավ ցամաքային զորքերի սպասարկման պայմանագիր։ Նույն ամսին Կալիֆոռնիայում փակվեց ֆիրմայի զեղծարարության գործով բացված քննությունը։

Պ. Ք.

ԱԼԻԵՎԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹՅԱՄԲ

Բանակին ֆինանսապես օգնելու նպատակով Ադրբեջանում բացվել է հիմնադրամ

1994 թ. զինադադարից հետո զոհվել է ավելի քան 5.000 զինվոր

Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի օգոստոսի 17-ի հրամանագրով, ադրբեջանական բանակին ֆինանսական օգնություն տրամադրելու նպատակով, բացվել է բարեգործական հիմնադրամ. անհատ քաղաքացիները եւ ընկերություններն այսուհետեւ կարող են հանգանակություններ անել՝ աջակցելով ազգային բանակի հզորացմանը։ Օգոստոսի 20-ին «Ազերբայջան» պաշտոնաթերթը գրեց, որ բարեգործական հիմնադրամը դրվելու է զինված ուժերի գլխավոր հրամանատարի, այսինքն՝ Հեյդար Ալիեւի ուղղակի վերահսկողության տակ։ Հանգանակված գումարներով փորձ կարվի լուծել բանակի սոցիալական խնդիրները, ինչպես նաեւ կգնվեն կամ կարտադրվեն զենքեր։

Պաշտպանության նախարարության մամլո խոսնակ Ռամիզ Մելիքովը «Ազատություն» ռադիոկայանին տված հարցազրույցում նկատել է, որ բարեգործական հիմնադրամի ստեղծումն անսովոր չէ եւ ոչ էլ նորություն։ «Նման հիմնադրամներ արդեն գործում են մի շարք երկրներում, եւ մեր երկրի ղեկավարությունը որոշեց, որ այդպիսի հիմնադրամ պետք է ստեղծվի մեր երկրի զինված ուժերի համար։ Բանակ պահելու համար մենք բավարար գումարներ ունենք», ասել է Մելիքովը։

Ադրբեջանի բանակի թվակազմը 77 հազար է, պաշտպանության բյուջեն՝ 120 մլն դոլար՝ պետբյուջեի 10,5 տոկոսը կամ համախառն ներքին արդյունքի 1,7 տոկոսը։ Ըստ ոչ պաշտոնական տվյալների, զինադադարից հետո ադրբեջանական բանակում զոհվել է ավելի քան 5.000 զինվոր։ Իշխանությունները հերքում են այս թվի իսկությունը, սակայն մինչ օրս չեն ներկայացրել իրենց տվյալները։ Սովորաբար զոհերի մեղքն ադրբեջանցի պաշտոնյաները բարդում են հայ նշանառուների վրա, մինչդեռ իրավապաշտպան կազմակերպությունները պնդում են, որ խաղաղ ժամանակ ադրբեջանական բանակում զոհվում են վարակիչ հիվանդություններից, թերսնումից, զինվորների նկատմամբ սպաների արհամարհական վերաբերմունքի ու «դեդովշչինայի» պատճառով շատ են ինքնասպանությունները եւ այլն։ Օրինակ, հուլիսին ութ զինծառայողներ զոհվել են արեւահարումից Բեյլագանի շրջանում, եւս 50-ը տեղափոխվել են հիվանդանոց։ Անցյալ տարի հուլիսին նույն Բեյլագանի շրջանում արեւահարումից զոհվել էր 15 զինծառայող։ Անցած ձմռանը Մռավի լեռնային շրջանում ցրտահարությունից մահացել է 10 զինվոր։

Անկախ ռազմական փորձագետները նկատում են, որ ադրբեջանական բանակին ֆինանսական օգնություն տրամադրելու նպատակով բացված հիմնադրամը որեւէ ձեւով չի նպաստի բանակի մարտունակության բարձրացմանը, սոցիալական խնդիրների լուծմանը։ Ադրբեջանական բանակը՝ սկսած սպայական կազմից մինչեւ գլխավոր հրամանատար Հ. Ալիեւը, կոռումպացված է, իսկ հանգանակված գումարները հարստացնելու են պաշտպանության նախարարության կաշառակեր պաշտոնյաներին։

Թ. Հ.

Հանրաքվեն կեղծիքներով անցկացնելու համար ԱՄՆ-ը քննադատել է Ադրբեջանին

Վաշինգտոնի կարծիքով, օգոստոսի 24-ին Ադրբեջանում անցկացված սահմանադրական հանրաքվեն անցել է «բազմաթիվ խախտումներով»։ ԱՄՆ պետքարտուղարության խոսնակ Ռիչարդ Բաուչերը, մեկնաբանելով հանրաքվեի արդյունքները, հայտարարել է. «Հիմք ընդունելով Բաքվում ԱՄՆ դեսպանատան եւ միջազգային դիտորդներից ստացված տեղեկությունները, հանրաքվեն անցել է բազմաթիվ խախտումներով, ինչպես կեղծված ընտրացուցակները, մեկ ընտրողի բազմաթիվ քվեարկությունը, քվեատուփերի մեջ քվեաթերթիկներ «լցնելը»։

«Կեղծված հանրաքվեն՝ Հայաստանի եւ Ղարաբաղի օգտին»

Ադրբեջանական ընդդիմադիր եւ ամենամեծ տպաքանակով «Ենի Մուսավաթ» օրաթերթն օգոստոսի 26-ի համարում, անդրադառնալով օգոստոսի 24-ի սահմանադրական հանրաքվեի արդյունքներին, գրում է, որ կեղծված հանրաքվեն կգործի Հայաստանի եւ Ղարաբաղի օգտին։ Հայերը բանակցությունների սեղանի շուրջ եւ միջազգային ասպարեզում ամեն կերպ կօգտագործեն համատարած կեղծիքներով ընդունված հանրաքվեն, եւ նրանք դրա իրավունքն ունեն։ «Երբ մեծամասնության իրավունքներն այսպես աղաղակող կերպով ոտնահարվում են, ի՞նչ երաշխիքներ կարող է տալ այս վարչախումբը Լեռնային Ղարաբաղի էթնիկ հայ փոքրամասնությանը։ Եթե նույնիսկ նման երաշխիքներ տրվեն, միջազգային հանրությունը կհավատա՞։ Անշուշտ, չի հավատա», ասվում է հոդվածում։

Իրաքի հարցում Բուշը կարող է անտեսել Կոնգրեսին

Նախագահ Ջորջ Բուշի իրավաբանական փորձագետները գտնում են, որ նա Իրաքի դեմ պատերազմ սկսելու համար Կոնգրեսի հավանությունն ստանալու կարիքը չունի, հայտարարել է Սպիտակ տան ներկայացուցիչը։ Միաժամանակ Ռոյթեր գործակալությունը հաղորդում է, որ դեմոկրատական կուսակցության գործիչները Բուշին հորդորում են ռազմական գործողություններ սկսելուց առաջ խորհրդակցել պատգամավորների հետ։

Ինչ վերաբերում է փոխնախագահ Դիկ Չեյնիին, երկուշաբթի օրը նա բացահայտորեն հանդես եկավ հակաիրաքյան պատերազմի օգտին։ «Անգործության վտանգն անհամեմատ մեծ է գործելու վտանգից», հավաստիացրեց Չեյնին արտերկրում մղված պատերազմների նախկին մարտիկների մի ժողովում։ «Ամբողջ աշխարհը պետք է իմանա, որ մենք բոլոր անհրաժեշտ գործողությունները կձեռնարկենք մեր ազատությունն ու անվտանգությունը պաշտպանելու համար», ավելացրեց նա՝ արտահայտվելով «կանխիչ հարձակման» օգտին։

Ջորջ Բուշի վարչակազմը չի թաքցնում, որ մտադիր է հարմար պահին տապալել Սադդամ Հուսեյնի կառավարությունը, որին ամբաստանում է զանգվածային բնաջնջման զենքի ստեղծման գործողությունների մեջ։ Սակայն Բուշի ծրագիրը բախվում է դաշնակից բազմաթիվ երկրների ընդդիմությանը եւ Հանրապետական կուսակցության մի շարք գործիչների հոռետեսությանը։

«Վաշինգտոն փոստ» թերթի տեղեկատվությունը հաստատելով՝ նախագահի խոսնակ Արի Ֆլեյշերը լրագրողներին հայտարարեց, թե Բուշն իրավունք ունի Իրաքի դեմ ռազմական հարձակում սկսելու՝ հիմնվելով սահմանադրության, Պարսից ծոցի պատերազմի օգտին 1991 թ. Կոնգրեսի քվեարկության եւ սեպտեմբերի 11-ի դեպքերից հետո ընդունված հակաահաբեկչական բանաձեւի վրա։

Այդուհանդերձ Ֆլեյշերը չի բացառել կոնգրեսականների հետ խորհրդակցելու հնարավորությունը։ «Համենայն դեպս, նախագահը թերեւս խորհրդակցի Կոնգրեսի հետ, քանի որ վերջինս կարեւոր դեր է խաղալու», ընդգծել է խոսնակը։ «Լիբերասիոն» թերթն ավելացնում է, որ ամերիկացի դեմոկրատները կարեւորում են Կոնգրեսի դերը, քանի որ նրա հավանությունն ստանալու դեպքում Վաշինգտոնը կկարողանար հաղթահարել միջազգային հանրության ընդդիմությունը հակաիրաքյան պատերազմի հարցում։

Պ. Ք.

Ասված հեռու պահի այսպիսի օգնությունից

Սկիզբը էջ 1

Իսկ որո՞նք են կատարված աշխատանքները: Արարատ Զուրաբյանն իր «բաց նամակում» բացատրում է. «Կենտրոն քաղաքապետարանի տարածքում է գտնվում Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրը, որտեղ քաղաքապետարանի միջոցներով վերջերս կատարվել է 11 մլն 542 հազար 707 դրամի աշխատանք, այդ թվում՝ հատուկ պանդուսի կառուցում անմար կրակի մոտ իջնելու համար, հուշահամալիրի եւ թանգարանի տարածքների եւ մոտեցման ճանապարհների բարեկարգում, հուշահամալիրի տարածքում հասարակական զուգարանի կառուցում, նոր աղբարկղների տեղադրում, հավերժական կրակ, հուշակոթողի հարթակի եւ աստիճանների վերանորոգում, ինչպես նաեւ կատարվել են վճարումներ՝ անմար կրակի այրած գազի դիմաց»:

Չգիտենք, թե ինչո՞ւ է նեղացել պրն Արարատ Զուրաբյանը գիտնականի եփած սուրճից: «Ես պրն Զուրաբյանի համար սուրճ չեմ եփել, ինստիտուտում աշխատող 30-ից ավելի կանանցից կամ աղջիկներից մեկն է եփել եւ հյուրասիրել,– ասաց պրն Բարսեղյանը: – Բայց եթե անգամ ինքս անձամբ եփած լինեի, տարրական քաղաքավարությունը հուշում է, որ սույն պաշտոնյան պետք է շնորհակալ լիներ»: Հատկապես, երբ այս պաշտոնյայից տարիքով ավագ եւ հայ ազգի համար իսկապես բարի գործ արած գիտնականն է արել դա:

– Ես Երեւանի Կենտրոն քաղաքապետարանից եւ հատկապես նրա ղեկավարից իմ դժգոհությունն արտահայտել եմ շատ ու շատ այլ առիթներով,– շարունակեց պրն Բարսեղյանը: – Սակայն իմ բարոյական կերպարի վրա որեւէ կուսակցության անդամագրվելը վատ իմաստով չի ազդել բնավ, ինչպես պնդում է նա նույն թերթում:

«Իսկ ինչո՞ւ անդամագրվեցիք հենց Հայաստանի Ռամկավար Ազատական կուսակցությանը» հարցին Լավրենտի Բարսեղյանը պատասխանեց.

– ՀՌԱԿ-ն իր գաղափարախոսությամբ, իր երկարամյա գործունեությամբ նպաստել է հայ ժողովրդի համար կենսական, ամենահրատապ հարցերի լուծմանը, միշտ էլ եղել է Հայոց ցեղասպանության դատի պաշտպանը, որը եւ հարազատ է մեր ինստիտուտ-թանգարանի գործունեության նպատակներին: Հասկանալի է, թե ինչու է ՀՅԴ-ն կամ ՀՅԴ-ի ներկայացուցիչն ամենայն ակտիվությամբ արծարծում Հայոց ցեղասպանության, Հայ դատի պաշտպանների թեկուզ իրենց չվիրավորող ամեն արտահայտության: Այստեղ խնդիրն ուրիշ է, պարզապես ՀՅԴ-ն ջղաձգորեն փորձում է շարունակել երկրի եւ մայրաքաղաքի համար անչափ կարեւոր միջնաբերդում իշխանավարելու ժամանակը:

Իսկ ինչ վերաբերում է գումարներին եւ կատարված աշխատանքներին, թանգարան-ինստիտուտի տնօրենը ճշգրտում է.

– Մենք երկար ժամանակ փորձում ենք զբաղվել ինստիտուտ-թանգարանի, Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրի եւ մերձակա տարածքների վերակառուցման, բարեկարգման աշխատանքներով, որովհետեւ Ծիծեռնակաբերդն իր նշանակությամբ երկրորդն է Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնից հետո, հատկապես Հայաստան եկող պետական-պաշտոնական պատվիրակությունների եւ հյուրերի համար: 160 հեկտար տարածք զբաղեցնող հուշահամալիրին առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձնեին իշխանությունները: Սակայն պատկերացրեք այսպիսի վիճակ. հուշահամալիրը գտնվում է քաղաքապետարանի այսպես ասած «հաշվեկշռում», թանգարան-ինստիտուտի աշխատանքները ղեկավարում են Գիտությունների ազգային ակադեմիայից, իսկ այս 160 հեկտար տարածքի կանաչապատման աշխատանքների պատասխանատուն քաղաքապետարանն է:

Ամեն տարի ապրիլի 24-ին շուրջ 700 հազար մարդ բարձրանում է Ծիծեռնակաբերդ: Այս տարի Կենտրոնի քաղաքապետ Արարատ Զուրաբյանը, ասում են, Ծիծեռնակաբերդ չի բարձրացել, Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտում չի եղել: Բայց դա ոչ մեկի կողմից քննվելու չէ, որովհետեւ Արարատ Զուրաբյանը «որեւէ մեկին պատասխանատու չէ որեւէ թանգարան այցելել-չայցելելու համար»:

Արարատ Զուրաբյանն իր «բաց նամակում» խոսում է հասարակական զուգարանի կառուցման մասին: «Այո, հաստատում է Լավրենտի Բարսեղյանը, 2001 թ.-ին քաղաքապետարանն ի վերջո այս տարածքում կառուցեց հասարական զուգարան, բացումը կատարեց եւ նույն օրն իսկ փակեց ու գնաց: Մինչեւ օրս այդ զուգարանը քաղաքապետարանի փակով փակված է»: Ըստ Արարատ Զուրաբյանի հայտարարության, հատուկ պանդուս է կառուցվել: Այո, այս շարժական աստիճանները կառուցվել են, որպեսզի Հռոմի պապը հնարավորություն ունենա իջնելու թանգարան-ինստիտուտ՝ ցուցանմուշները նայելու: Բայց Հռոմի պապի այցից հետո այս պանդուսն էլ է անմիջապես տարվել:

Արարատ Զուրաբյանը խոսում է հավերժական կրակը անմար պահելու համար կատարված ծախսերի մասին: Բայց հավերժական կրակի համար օգտագործվող գազի համար գոնե 2002 թվականին քաղաքապետարանը ոչ մի լումա չի ներդրել:(*)

Թաղապետարանը թանգարան-ինստիտուտին օգնել է՝ վարձատրելով մեկ հավաքարարի աշխատանքի դիմաց: Բայց դա էլ շատ համարելով, այս մի փոքրիկ աշխատավարձն էլ է այսօր իր բյուջեից դուրս շպրտել...

«Բաց նամակում» հայտարարված է. **«Կենտրոնի քաղաքապետարանը շարունակելու է հուշահամալիրին եւ թանգարանին իր օգնությունը ցուցաբերել՝ անկախ Լավրենտի Բարսեղյանի անձից»**: Ասված հեռու պահի այսպիսի օգնությունից, անկախ Արարատ Զուրաբյանի անձից:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

(*) *Մեր կողմից հիշեցնենք, որ հավերժական կրակի համար ավելի հաճախ մուծումներ են արել սփյուռքահայ կազմակերպությունները, դրանց թվում՝ ՌԱԿ-ը:–խմբ.*

ԳՏՆՎԵԼ Է

Ռոմանոյի նկարի տակ Ռաֆայելի էսքիզն է

Հռոմեացի գիտնականները նոր տեխնոլոգիաների միջոցով պարզել են, որ Վերածննդի դարաշրջանի նկարիչ Ջուլիո Ռոմանոյին վերագրվող «Աստվածամայրը մանկան եւ փոքրիկ Հովհաննեսի հետ» կտավի մտահղացման հեղինակը նրա ուսուցիչ Ռաֆայելն է: Գիտնականները հայտարարել են, որ նկարի տակ մեծ վարպետ Ռաֆայելի էսքիզներից մեկն է:

Իտալական «Կոռիերե դելլա սերա» թերթը տեղեկացնում է, որ նկարի հետազոտմանը մասնակցել են Իտալիայի կարծր եւ քարե ապարների ձեռնարկություններն ու օպտիկական տեխնիկայի ազգային ինստիտուտի մասնագետները: Ենթակարմիր ճառագայթման սարքով հայտնաբերվել է ներկի շերտի տակ եղած հին պատկերը:

Ռոմանոյին վերագրվող կտավը պահվում է Հռոմի Բորգեզե պատկերասրահում (տես՝ լուսանկարը): Տվյալ դեպքում ճառագայթման սարքը փաստորեն հաստատել է մի քանի տարի առաջ Ռաֆայելի ստեղծագործության խոշորագույն հետազոտող Կոնրադ Օբերհյուբերի այն ենթադրությունը, թե Ռոմանոյին վերագրվող նկարը պետք է համարել Ռաֆայելի գործերից մեկը, որն անավարտ է մնացել 1520 թ.՝ նրա մահվան պատճառով:

Իր վարկածը հաստատելու համար Օբերհյուբերն օրինակ էր բերել Ռաֆայելի այն գծանկարը, որը ցուցադրված է Օքսֆորդի «Աշմոլին» թանգարանում: Վերջինիս վրա մեծ վարպետը կիսադիմի պատկերել է Աստվածամորը: Նա պատրաստվում է համբուրել որդու այտը, որը մոր գլխաշորն է բռնել՝ դրա տակ թաքնվելու համար:

Ենթակարմիր ճառագայթման սարքով գիտնականները համանման գծանկար հայտնաբերեցին «Բորգեզե» պատկերասրահի հիշյալ կտավի ներկի շերտի տակ՝ արձանագրելով սյուժեի փոփոխությունը. սկզբում մայրը պատկերված է կիսադիմի, իսկ երեխան պարզել է ձեռքը, ապա Աստվածամոր դեմքը նկարված է առջեւից, իսկ երեխան ձեռքը պահել է հորիզոնական դիրքով:

Այդ բոլոր փոփոխությունները կատարել է առաջին հեղինակը, այսինքն՝ Ռաֆայելը: Ջուլիո Ռոմանոն ավարտել է նկարը, ավելացրել լուսաստվերներ եւ ստեղծել փոքրիկ Հովհաննեսի ուրվանկարը, որը հետագայում ջնջել եւ գունազրկել է Ռոմանոյի օգնականը կամ Ռաֆայելի աշակերտներից մեկը:

Պ. Ռ.

«Պաղեստինա-իսրայելյան խնդիրը ռազմական ճանապարհով չի լուծվի»

Ասում է իսրայելցի դաշնակահար եւ խմբավար Դանիել Բարենբոյմը

Սեպտեմբերի 1-ին Բեռլինում ելույթ կունենա իսրայելցի եւ արաբ երաժիշտներից բաղկացած նվագախումբը, որը ղեկավարում է իսրայելցի դաշնակահար եւ խմբավար Դանիել Բարենբոյմը: Բեռլինյան «Շտաատսօպերայից» հայտնել են «Ֆրանսպրես» գործակալությանը, որ համերգի նպատակն է նպաստել Մերձավոր Արեւելքում խաղաղության հաստատմանը: Դանիել Բարենբոյմը սերում է ռուս-հրեական ընտանիքից, ծնվել է Արգենտինայում, իսկ 10 տարեկանում տեղափոխվել է Իսրայել: Այս տարվա մարտին նա փորձեց համերգ կազմակերպել Արեւմտյան ափի Ռամալլա քաղաքում, սակայն անվտանգության մարմինները միջոցառումը չեղյալ հայտարարեցին: Նվագախումբը ստեղծվել է 1999 թ. այն փոխըմբռնմամբ, որ պատերազմը մերձավորարեւելյան խնդրի կարգավորման լուծում չի կարող համարվել: «Մերձավորարեւելյան խնդրում ռազմական որոշում անհնարին է կայացնել թե բարոյական, թե ռազմավարական տեսակետից», ասում է խմբավարը:

Նրան չեն վախեցնում քննադատները: Անցած տարվա հուլիսին Երուսաղեմում կայացած համերգի ժամանակ Ռիխարդ Վագների ստեղծագործությունը նվագելու նրա համարձակությունը խախտեց երկար տարիներ գերմանացի կոմպոզիտորի ստեղծագործությունների վրա դրված ժամանակակից իսրայելյան հասարակության ամենադաժան տաբուն: Թեեւ հանդիսատեսներից ոմանք ցուցադրաբար լքեցին դահլիճը, սակայն ստեղծագործությունը հնչեց մինչեւ վերջ:

Ռ. Պ.

ՀՆԷԱԲԱՆԱԿԱՆ

Հին գլուխգործոցի հայտնաբերում Հունաստանում

«Պեղումների ժամանակ հայտնաբերված 2.600 տարեկան այս արձանն առայժմ անանուն, բայց ըստ երեւույթին անցյալում ճանաչված արվեստագետի գլուխգործոցներից մեկը կարելի է համարել», հայտարարել է Աթենքի հին շուկայի մոտակայքում գտնվող Քերամեյկոս գերեզմանատանը պեղումներ կատարող գերմանացի հնագետների խմբի ղեկավար Վոլֆ-Դիտրիխ Նիեմեյերը, հաղորդում է Կիպրոսում լույս տեսնող «Սայփրս ուիքլի» անգլիատառ շաբաթաթերթը:

Գտածոն, համարյա ամբողջական մի արձան, որին կոչել են «Կուրոս», ունի ոճական նույն առանձնահատկությունները, որ նախկինում հայտնաբերված այլ քանդակներ ունեցել են: Դրանք վերագրվել են տեղանքի անունով մկրտված «Դիպիլոս» քանդակագործին, որի իսկական անունն առայժմ մնում է անհայտ:

Այդ վայրում պեղումները սկսվել են ավելի քան մեկ դար առաջ, եւ «Կուրոս» քանդակների առանձին մասեր գտնվել են, սակայն այսքան ամբողջական մի քանդակ, ըստ մասնագետների, դեռեւս չէր հայտնաբերվել: Պակասում են միայն տղամարդու մեկ ոտքն ու դեմքի մի փոքրիկ մասը: «Դիպիլոսյան կուրոսներ» ներկայացված են, ըստ թերթի, Նյու Յորքի Մետրոպոլիտեն եւ Աթենքի ազգային հնագիտական թանգարաններում: Նոր նմուշը՝ մոտ 2.10 մետր, այլ քանդակների (մեկ սֆինքս եւ երկու առյուծ) թվում գտնվել է հնադարյան քաղաքի երկու մուտքերից «Սուրբ դարպասի» մոտակայքում եւ պատկանում է արխաիկ շրջանին (մ. թ. ա. 900-510 թթ.): Այն շատ նման է Նյու Յորքում ցուցադրված «Դիպիլոսին»:

«Պեղումները սկսելուց 140 տարի անց ոչ ոքի մտքով չէր անցնում, որ մի նոր Դիպիլոս կհայտնաբերվի», ասել է Նիեմեյերը:

«Հունաստանը, որը հնագիտական հետազոտությունների մի իսկական տարածք է, նման հայտնագործություններ հրճվանք են պարգեւել եւ միշտ պարգեւելու են», նշել է մշակույթի նախարար Էվանգելոս Վենիզելոսը:

Հայտնաբերված սֆինքսը պատկանում է մ. թ. ա. 560 թվին, եւ զույգն է այն մեկի, որ գտնվել է 1907-ին: Իսկ առյուծներից միայն մեկն է ամբողջական, մյուսը մասնատված: Ըստ Նիեմեյերի, դրանցից առաջ արխաիկ շրջանի առյուծներ չափազանց հազվադեպ են հայտնաբերվել:

Հ. Օ.

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

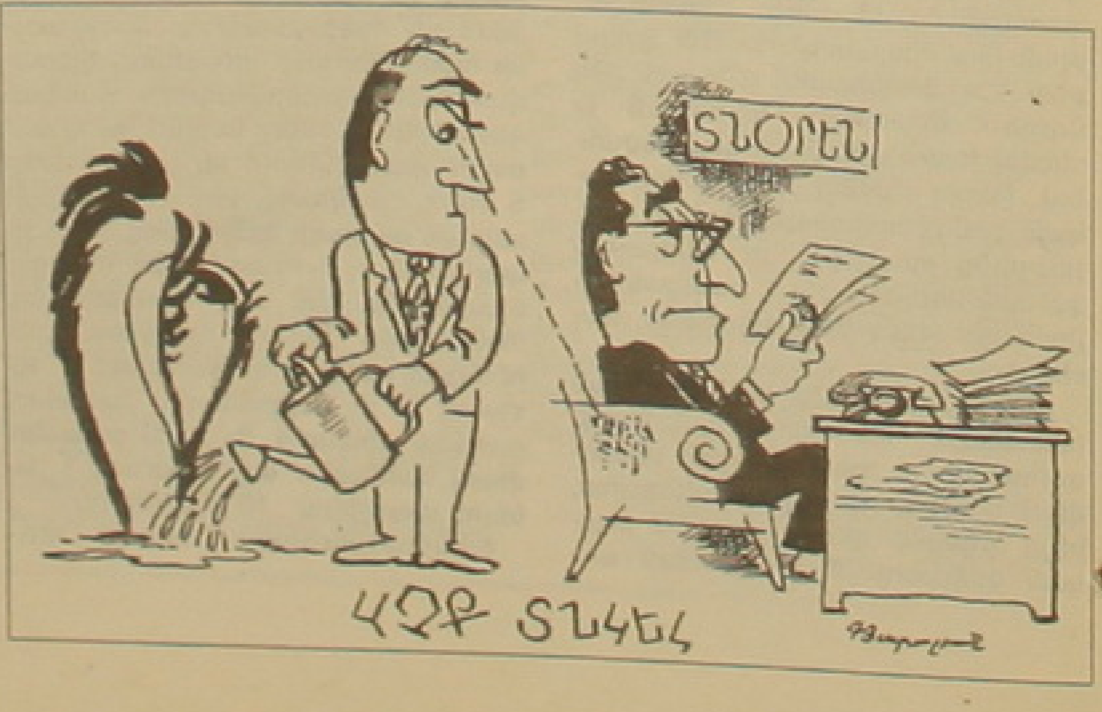

Մարզական

Դժվար է գերագնահատել լեգեոներների դերը մեր ակումբային ֆուտբոլում, որոնց նկատմամբ հարաճուն հետաքրքրասիրությունը բավարարելու համար այսօր ներկայացնում ենք նրանցից մեկին։ Էլոզուկվա Էզուկամը ծնվել է Նիգերիայում, 18 տարեկան է, կենտրոնական հարձակվող։ Հասակը 176 սմ, քաշը 73 կգ։ Հայաստան է տեղափոխվել 2001 թ. սեպտեմբերին, խաղացել Աշտարակի «Միկայում», իսկ հունվարից Երեւանի «Արարատում» է։

– Հայկական ակումբային ֆուտբոլը՝ քո դիտակետից։

– Միջին կարգի է, ո՛չ լավ եւ ո՛չ էլ վատ։

– Ի՞նչը նկատի ունես՝ միջին ասելով։

– Ազգային առաջնության մակարդակը, որը բարձր չես համարի ու չես համեմատի, ասենք, եվրոպական կամ թե աֆրիկյան երկրների համանման ստուգատեսների հետ։

– Ո՞րն է հետ մնալու հիմնապատճառը։

– Քիչ են հովանավորները, որոնց ներդրումներով կանաչ լույս է վառվում առաջընթացի բարձանիվը դիտվող լեգեոներների եւ օտարերկրացի մասնագետների առջեւ։ Բացառու-

գով, ինչը սուպերակումբ դառնալու ոչ վատ նախադրյալներ է ստեղծում քո թիմի համար։

– Չնայած բարձրակարգ խաղացողները հաջողության գլխավոր երաշխիքը չեն, բայց ես երկու ձեռքով կողմ եմ ֆուտբոլային ինտերնացիոնալիզմին, որը փոխադարձաբար հարստացնում է ֆուտբոլի տարբեր դպրոցները եւ առաջ տանում։

– Ի՞նչ ընդհանրություններ կան հայկական ու աֆրիկյան ֆուտբոլի միջեւ։

– Շատ քիչ։ Նիգերիայում, օրինակ, բացառվում է, որ մեկ թիմը տարիներ շարունակ չեմպիոն դառնա, եւ ոչ ոք չի զարմանա, եթե աղյուսակը եզրափակող թիմը խոշոր հաշվով հաղթի

Էլոզուկվու Էզուկամ. «Ես ձեզ սիրում եմ»

– Ինչպե՞ս քեզ ընդունեցին «Արարատում»։

– «Միկայում» հիմնահարցեր կային, եւ ես շատ ուրախ եմ, որ ընդգրկվեցի Հայաստան երկիրը խորհրդանշող անունով թիմի կազմում։ Տղաների, ինչպես նաեւ ակումբի նախագահ Արկադի Անդրեասյանի հետ բավական արագ «լեզու գտա»՝ թեպետ նախապես զգուշացրել էին, որ ինձ լավ օրեր չեն սպասվում Անդրեասյանի թիմում։ Կարելի է ասել, այժմ արդեն ես ոտքից գլուխ արարատցի եմ։

– Ի՞նչ կասես Անդրեասյան-մասնագետի մասին։

– Ամեն ինչ գիտի, միլիոնների խաղում նրա համար գաղտնիքներ չկան։ Իսկ ֆուտբոլից դուրս... ասում էին, որ Անդրեասյանը շատ խիստ է ու նյարդային, դժվար է հասկանալ եւ ընդունել նրան։ Բայց, համենայն դեպս, ես դա չզգացի, որեւէ վատ բան չտեսա եւ հավասարապես բարձր եմ գնահատում Անդրեասյանի թե՛ մարդկային եւ թե՛ ֆուտբոլային արժանիքները։

Այդպիսին պետք է լինի պրոֆեսիոնալը։

թյամբ չեմպիոնի՝ «Փյունիկի», որը մրցակցությունից դուրս է, մնացած թիմերը ֆինանսական խնդիրներ ունեն։

– Բայց «Արարատում», օրինակ, հարավսլավացի 4 լեգեոներներ կան եւ երեւի էլ շուտով Սենեգալից նրանց են միանալու՝ շտապօգնության կար-

առաջատարին։ Հիմնական տարբերությունը, սակայն, չեմ վախենում կրկնվելուց, ներդրումների չափի մեջ է։

– Ի՞նչ է ֆուտբոլը Նիգերիայի համար։

– Կյանք է, որին զոհաբերվում է գրեթե ամեն ինչ։

– Քո հոբբին։

– Զբոսանքներն ու երաժշտությունը, նաեւ՝ հայերեն սովորելը։

– Սիրածդ հայերեն արտահայտությունը։

– Ես քեզ սիրում եմ։

– Իսկ մրցավարներին սիրո՞ւմ ես, որոնցից մեկը կարմիր քարտով քեզ առժամանակ կտրեց ակտիվ ֆուտբոլից։

– Ճիշտ է, տրամադրությունս շատ ընկավ, որովհետեւ իմ կարգազանցության համար չորս խաղով որակարկելն արտառոց երեւույթ կդիտվեր ցանկացած ֆուտբոլային երկրում (22 հանդիպումներից 4-ը բաց թողնելը չափից դուրս մեծ շռայլություն է), բայց փաստեմ, որ ֆուտբոլիստներն ու մրցավարները դասակարգային թշնամիներ չեն։ Այնպես որ, ես ձեզ սիրում եմ...

Հարկավոր է մարել պարտքերը

Մեկնարկեց ֆուտբոլի ՀՀ առաջին խմբի առաջնության երկրորդ շրջանը։ Սակայն ոչ բոլոր թիմերն ասպարեզ դուրս եկան։ Բանն այն է, որ առաջնության մասնակից թիմերից մի քանիսը դեռեւս չեն մուծել մասնակցության համար անհրաժեշտ մուտքավճարը (1500 դոլար)։ Ֆեդերացիայի գործկոմի որոշմամբ, այդ թիմերին մինչեւ առաջնության երկրորդ շրջանի մեկնարկը ժամանակ էր տրվել պարտքերը մարելու համար։ Ուստի նրանց չթույլատրվեց անցկացնել երկրորդ շրջանի անդրանիկ հանդիպումները մինչեւ չմարեն պարտքերը։ «Նորք-Մարաշին», «Դինամոյին», «Լոկոմոտիվին» 0-3 հաշվով պարտություն է գրանցվել համապատասխանաբար «Փյունիկ-2»-ի, «Շիրակ-2»-ի եւ ՖԻՄԱ-ի հետ հանդիպումներում։ «Արցախ-2»-«Միկա-2» հանդիպումը հետաձգվել է։ Կայացած հանդիպումներից մեծ հետաքրքրությամբ էր սպասվում առաջատարների՝ «Արմավիրի» եւ «Արաքսի» մրցախաղը։ Արմավիրցիները խաղը շահում էին 1-0 հաշվով, սակայն խաղավերջում «Արաքսը» խփեց պատասխան գնդակը։ Ուղեգրի հավակնորդներից «Կիլիկիան» Վանաձորում 2-0 հաշվով հաղթեց տեղի համանուն թիմին, իսկ «Սպարտակ-2»-«Դինամո-2» խաղն ավարտվեց դաշտի տերերի հաղթանակով (1-0)։ «Արփան» ոչ-ոքի (1-1) խաղաց «Փյունիկ-3»-ի հետ։ Վերջինս մինչեւ առաջնության երկրորդ շրջանի մեկնարկը 3 խաղ անցկացրեց, որոնք խաղացանկով նախատեսված էին սեպտեմբերին։ Բանն այն է, որ «Փյունիկ-3»-ը ՀՀ մինչեւ 17 տարեկան պատանեկան հավաքականի բազային թիմն է, որին շուտով հարկ կլինի անցկացնել ֆուտբոլի Եվրոպայի պատանեկան առաջնության ընտրական մրցախաղերը։ «Փյունիկ-3»-ը նախ 1-2 հաշվով զիջեց «Արաքսին», ապա 2 հաղթանակ տոնեց «Շիրակ-2»-ի (5-2) եւ «Նորք-Մարաշի» (2-0) նկատմամբ։

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արաքս	17	14	1	2	47-12	43
2. Արմավիր	16	12	3	1	50-12	39
3. Արփա	16	12	3	1	34-10	39
4. Կիլիկիա	16	11	5	0	57-7	38
5. Փյունիկ-2	16	10	3	3	49-16	33
6. Փյունիկ-3	19	10	3	6	48-19	33
7. Սպարտակ-2	16	7	2	7	29-24	23
8. Միկա-2	15	6	3	6	21-25	21
9. Արցախ-2	15	6	3	6	21-25	21
10. Լոկոմոտիվ	16	5	3	8	16-36	18
11. Դինամո-2	16	4	3	9	20-28	15
12. Շիրակ-2	17	3	2	12	18-41	11
13. ՖԻՄԱ	16	3	2	11	15-38	11
14. Վանաձոր	16	2	4	10	16-33	10
15. Դինամո	16	2	1	13	15-77	7
16. Նորք-Մարաշ	17	1	3	13	12-65	6

Իտալիայի սուպերգավաթը վիճարկվեց Աֆրիկայում

Թուրինի «Յուվենտուսը» պատմության մեջ մտավ որպես Իտալիայի սուպերգավաթակիր, որը տվյալ մրցանակը նվաճել է Աֆրիկայում։ Սուպերգավաթի խաղարկության պատմության մեջ սա երկրորդ դեպքն է, որ հանդիպումն անցկացվում է Իտալիայից դուրս։ 10 տարի առաջ իտալացիներին հյուրընկալել էր Վաշինգտոնը, իսկ այս կիրակի խաղն անցկացվեց Տրիպոլիում։ Նախաձեռնողը Մուամար Կադաֆին էր, որին պատկանում է «Յուվենտուսի» բաժնետոմսերի 24 տոկոսը։ «Յուվենտուսի» մրցակից «Պարման» եւս ընդունեց հրավերը։

Հետաքրքրական մրցավեճում անցած հանդիպումը 2-1 հաշվով շահեց «Յուվենտուսը», որի կազմում 2 գոլերն էլ

խփեց Ալեսանդրո դել Պիերոն։ «Պարմայից» աչքի ընկավ Դի Վայոն։ Այսպիսով, նոր մրցաշրջանում «Յուվենտուսն» իր առաջին տիտղոսին արժանացավ։

Սիչովի աշխատավարձը 5000 դոլար է

Սպարտակցի հարձակվող Դմիտրի Սիչովի շուրջ կրքերը դեռ չեն հանդարտվել։ Լուրեր էին պտտվում, թե Դմիտրին դժգոհ էր իր աշխատավարձից, որն ամսական 1000 դոլար էլ չէր կազմում։ Այս առնչությամբ «Սպարտակի» նախագահ Անդրեյ Չերվիչենկոն նշել է, որ իրականում Սիչովի աշխատավարձը կազմում է ամսական 5000 դոլար, ընդ որում այդ գումարից հարկերը վճարում էր ակումբը։ Բացի այդ, յուրաքանչյուր հաղթանակի համար ֆուտբոլիստը ստանում էր 3000 դոլար։ Ակամա ուզում ես բացականչել. իսկ ի՞նչ անեն Հայաստանի ֆուտբոլիստները, որոնց մեծամասնությունը ամսական 100-300 դոլար աշխատավարձ է ստանում, հաճախ էլ՝ մի քանի ամիս ուշացումով։

ARMENTEL

«ԱՐՄԵՆՏԵԼԸ» ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է

Բջջային կապի կանխավճարային EASY CARD-ի բաժանորդներին

Սույն թվականի սեպտեմբերի 1-ից գործելու են բջջային կապի կանխավճարային EASY CARD-ի րոպեավարձի նոր սակագներ

	Սակագին (ԱՄՆ դոլարով) առանց ԱԱՀ	ԱԱՀ (ԱՄՆ դոլարով)	Սակագին (ԱՄՆ դոլարով) ԱԱՀ-ով
1. Կանխավճարային բջջային **կապից-բջջային** եւ կանխավճարային բջջային **կապից-հանրային** հեռախոսացանց	0,30	0,06	0,36

Ծանոթություն

Գիշերվա ժամը 23:00-ից մինչեւ առավոտյան ժամը 7:00-ը կիրառվում է 30 տոկոս զեղչ սակագին։

ՀԱՄԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գերմանական տեխնիկական համագործակցությունը (GTZ), Սննդապահովման տարածքային համագործակցության եւ Հարավային Կովկասի կայունության ծրագրի շրջանակներում

հայտարարում է ներքոհիշյալ պարենային ապրանքների մատակարարման մրցույթ՝ ուղղված Տավուշում նախատեսված ծրագրի իրականացմանը։

Ձեթ — 63 տոննա
Ցորենի ալյուր առաջին տեսակի — 450 տոննա
Շաքարավազ — 12 տոննա

Մրցույթի հայտերի փաթեթները կարող եք ստանալ ծրագրի գրասենյակներից, հետեւյալ հասցեներով՝

ք. Երեւան, 375009, Տերյան 69
Սոցիալական ապահովության նախարարություն, 5-րդ հարկ, հեռ. 54-30-61, ֆաքս 54-31-60

կամ

ք. Իջեւան, Վալենսի փ. 1 (Շախմատի տան 3-րդ հարկ), հեռ. (063) 3-13-19, ֆաքս (063) 3-32-12

Մրցույթի հայտերի ներկայացման վերջին օրն է 2002 թվականի սեպտեմբերի 25-ը։

ԱՁ-ռիէլտոր «Արմեն Քարամյան»-ը Երեւանի «Աղամանդ» ապրանքահումքային բորսայի հարթակում աճուրդային վաճառքի է ներկայացնում՝

Լուծարվող «Ամասիայի ագրոսպասարկում» ՓԲԸ-ի գույքը, այդ թվում

- վարչական շենք, 1965 թ. (ընդ. մակերեսը՝ 384,0 քմ), մեկնարկային գինը՝ 650.000 դրամ
- Անասնապահական ֆերմայի սպասարկման շենք, 1971 թ. (ընդ. մակերեսը՝ 288.0 քմ), մեկնարկային գինը՝ 960.000 դրամ
- Արտադրական շենք, 1950 թ. (ընդ. մակերեսը՝ 840.0 քմ), մեկնարկային գինը՝ 1.420.000 դրամ
- Պահեստ, 1951 թ. (ընդ. մակերեսը՝ 300.0 քմ), մեկնարկային գինը՝ 520.000 դրամ
- Պահեստ, 1950 թ. (ընդ. մակերեսը՝ 220.0 քմ), մեկնարկային գինը՝ 380.000 դրամ

Հասցեն՝ ՀՀ, Շիրակի մարզ, ք. Ամասիա

Աճուրդները՝ դասական, այնուհետեւ հոլանդական եղանակով ս. թ. սեպտեմբերի 25-ից յուրաքանչյուր երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ, ժ. 13:00, ք. Երեւան, Մհեր Մկրտչյան 5 հասցեով։

Տեղեկությունների համար դիմել ԱՁ-ռիէլտոր «Արմեն Քարամյան»-ին։

Հեռ. (09) 41 68 18 կամ 56-31-15, 56-48-83։

529353 Անվճար ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

- 6, 7-րդ դասարանի աշակերտների հետ **կպարապեմ** ֆրանսերեն։ Գայանե, հեռ. 64 72 77։
- **Կարող եմ կատարել** տնային աշխատանքներ։ Հեռ. 77 50 61։
- **Շտապ պահանջվում է** պարի ասիստենտ՝ համապատասխան մասնագիտական կրթությամբ. հեռ. 52 06 21, Ղազարյանին։
- **Վաճառվում է** 2 սեն. բնակարան Պուշկինի փողոցում, ընդ. մակերեսը 90 քմ, բնակելին 58 քմ, գինը 35.000 դոլար։ Հեռ. 538489, Անդրեաս։
- **Բոնուս կազմակերպությունն աշխատանքի է հրավիրում** գործարար մարդկանց։ Հասցեն՝ Հրաչյա Քոչար 10, բն. 79։ Հեռ. 351961, 274936, Անուշ։
- **Վաճառում եմ** բջջային հեռախոս SIMENS C 35, գինը 80 դոլար։ Հեռ. 246512, Վարդան (երեկոյան)։
- **Վաճառում եմ** 2 սենյականոց բնակարան 9/9 հարկում, դարձած 3 սենյականոց, ընդ. մակերեսը 66 քմ, Շարուրի փող. (Չարբախ), գինը 6000 դոլար։ Հեռ. 466413 (ժ. 18:00-ից հետո)։
- **Վաճառվում է** ԳԱԶ-53-ի շարժիչ, փոխանցման տուփ եւ հետին կամրջակ։ Հեռ. 625034։

ՀԱՅԱԳՐՈԲԱՆԿ ԲԲԸ

Վաճառվում է Հայագրոբանկի սեփականությունը հանդիսացող «Արզնի» հանքային ջրերի գործարանը

Երեւանից 20 կմ հեռավորության վրա 5 հեկտար ընդհանուր մակերեսով գործարանը կարող է օրական թողարկել մինչեւ 25 հազար շիշ բույլ հանքայնացված գազավորված հանքային ջուր:

Այժմ գործարանը թողարկում է 0.5 եւ 0.330 լիտր տարողությամբ պոլիէթիլենային բանկաներով, 0.5 եւ 1.5 լիտր տարողությամբ պոլիէթիլենային շշերով հանքային ջուր:

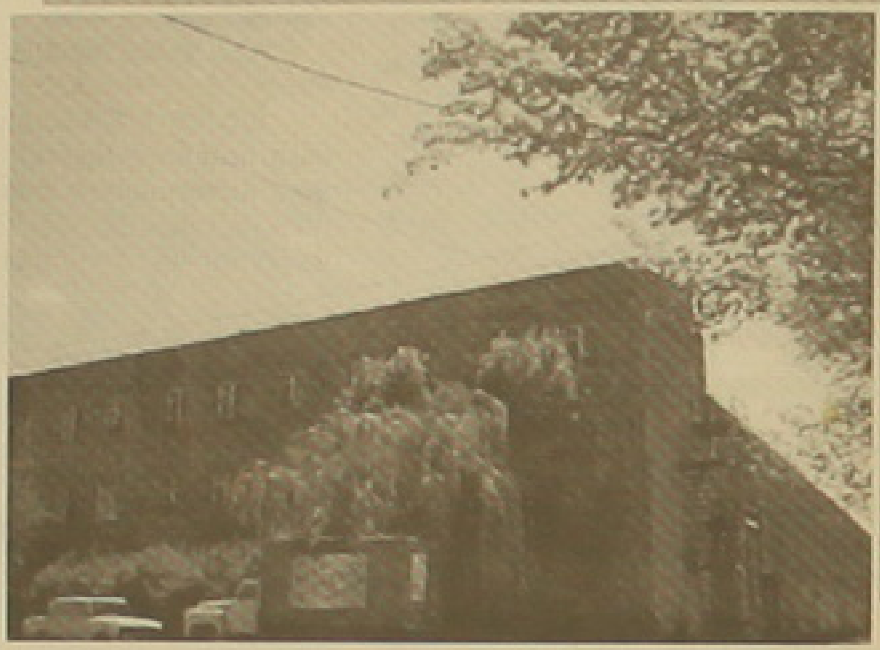

«ԱՐԶՆԻ» ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

«Արզնի» հանքային ջուրը բարեբար է ներգործում մարսողական համակարգի վրա: Խորհուրդ է տրվում օգտագործել ստամոքսի քրոնիկ բորբոքումների, աղիների, լյարդի եւ ենթաստամոքսային գեղձի հիվանդությունների, քրոնիկ պանկրեատիտների դեպքում:

«Արզնի» հանքային ջրի բաղադրության մեջ կան անիոններ (քլոր եւ այլն) եւ կատիոններ (նատրիում, կալցիում, մագնեզիում եւ այլն):

Առաջարկով շահագրգիռ բոլոր կազմակերպություններն ու անձիք կարող են դիմել «Հայագրոբանկ» ԲԲԸ (Երեւան, Խորենացի 7ա), 615 սենյակ, հեռախոս՝ 53-54-71, 53-58-32:

ՀԱՅԱԳՐՈԲԱՆԿ ԲԲԸ 5000 ԱՄՆ ԴՈԼԱՐ ԵՒ ԱՎԵԼԻ ԿԱՆԽԻԿ ՄՈՒՏՔԱԳՐՎԱԾ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐԻ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԸ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՒՄ Է ԱՆՎՃԱՐ

❖ Աննախադեպ առաջարկ

Դրամական փոխանցումներ իրականացնող հաճախորդներին առավել բարենպաստ պայմաններ առաջարկելու նպատակով ս.թ. հուլիսի 01-ից «Հայագրոբանկ» ԲԲԸ ոչ միայն բավականաչափ իջեցրել է դրամական փոխանցումներից գանձվող միջնորդավճարները, այլ նաեւ ներդրել է փոխանցումներն իրականացնելու *անվճար* տարբերակ, որի էությունը կայանում է նրանում, որ բոլոր ֆիզիկական կամ իրավաբանական այն անձինք, ովքեր «Հայագրոբանկ» ԲԲԸ միջոցով կփոխանցեն 5000 ԱՄՆ դոլար եւ ավելի գումար, փոխանցումը կիրականացնեն *անվճար*: Պետք է նշել, որ վերը նշվածը վերաբերում է միայն *կանխիկ* մուտքագրված 5000 ԱՄՆ դոլար եւ ավելի գումարների փոխանցմանը:

«Հայագրոբանկ» ԲԲԸ վաճառում է իր սեփականությունը հանդիսացող հետեւյալ անշարժ գույքը

Հ/Հ	Գրանցման հասցե (վայրը)
1	ք.Երեւան, Քանաքեռ-1 նրբ. 35 տուն II հարկանի առանձնատուն 140 քմ մակերեսով, 600 քմ հողամաս
2	ք.Երեւան Մ.Գորկու փող. 43 II հարկանի առանձնատուն 0.0253 հա հողամաս, 250 քմ մակերեսով
3	Արզնու հանքային ջրերի գործարան
4	ք.Երեւան, Նուբարաշենի 2/1 (կից խանութ) 0.0206 հա հողամաս, 88.41 քմ մակերեսով
5	ք.Երեւան, գյուղ Չարբախ, խճուղի 7 ավտոծառայություն
6	ք.Հրազդան, Երեւանյան խճուղի, ավտոծառայություն, ադմինիստրատիվ շենք, 430քմ մակերեսով, 2.2 հա տարածքով
7	ք.Ջերմուկ, Առողջարան, 10 հարկանի, (կիսակառույց), 20200քմ մակերեսով, 2 հա տարածքով
8	ք.Երեւան, Արաբկիր փ.37/ 7 հանրակացարան 840 քմ մակերեսով
9	ք.Երեւան, Շիրակի նրբ.13/1, 3 հարկանի ադմինիստրատիվ շենք, 1200 քմ մակերեսով, 300 քմ հողամասով
10	Արմավիրի մարզ, գյուղ Մեծամոր ադմինիստրատիվ շենք, 5835 քմ մակերեսով, 0.25 հա հողամասով
11	ք. Գավառ, «Սարք» ԲԲԸ մեխանիկական գործարան
12	ք. Ծաղկաձոր, մանկական ճամբար (կիսակառույց) 1900 քմ մակերեսով, 2 հա հողամասով

Առաջարկով շահագրգիռ անձիք եւ կազմակերպությունները կարող են դիմել Հայագրոբանկ ԲԲԸ (Երեւան Խորենացի 7ա) 615 սենյակ

Հեռ. 53-54-71, 53-58-32

Վաճառվում է Հայագրոբանկի սեփականությունը հանդիսացող Եղվարդի համակցված կերերի կոմբինատը

Երեւանից 20 կմ հեռավորության վրա գտնվող Եղվարդի համակցված կերերի կոմբինատը օրական կարող է արտադրել մինչեւ 35 տոննա ալյուր (բարձր, առաջին եւ երկրորդ տեսակների), 15 տոննա համակցված կերեր եւ ձավար (ծավալը ըստ պատվերի): Ձեռնարկության ընդհանուր տարածքը 7.5 հեկտար է: Կոմբինատն ունի երեք արտադրամաս եւ մինչեւ 23 հազար տոննա ցորենի մթերման շտեմարան: Ձեռնարկության տարածքով անցնում է երկաթուղի, որը հնարավոր կդարձնի արտադրանքի առաքումը ինչպես Հայաստանի տարբեր շրջաններ, այնպես էլ հանրապետությունից դուրս: Արտադրանքը թողարկվում է 50 եւ 25 կգ-անոց պարկերով: Ալյուրը նաեւ 2 կգ փաթեթներով:

2002 թ. հուլիսի 1-ից Հայագրոբանկի համակարգում ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանց ժամկետային ավանդների համար, կապված տոկոսների վճարման հաճախականությունից եւ ավանդի գումարի մեծությունից, սահմանվում են հետեւյալ *տարեկան* տոկոսադրույքները.

50 միլիոն ՀՀ դրամից եւ 100 հազար ԱՄՆ դոլարից ավելի գումարների ժամկետային ավանդների ընդունումը եւ տոկոսադրույքների սահմանումը իրականացվում է յուրաքանչյուր առանձին դեպքում համաձայնեցնելով Հայագրոբանկի վարչության նախագահի հետ:

Ժամկետային աճող ավանդների ներգրավումը, տոկոսադրույքների եւ սպասարկման այլ պայմանների սահմանումը իրականացվում է բացառապես համաձայնեցնելով Վարչության նախագահի հետ:

Ցպահանջ ավանդների համար սահմանված է 3% տարեկան տոկոսադրույք:

ՀՀ դրամով ավանդների նվազագույն չափը՝ 50 000 դրամ է, ԱՄՆ դոլարով ավանդների նվազագույն չափը՝ 100 դոլար:

Ժամկետային ավանդներ

30 օր ժամկետով

Տոկոսների վճարման հաճախականությունը	ՀՀ դրամով	ԱՄՆ դոլարով
	մինչեւ 50.0 մլն.	մինչեւ 100.0 հազ.
Ամսական	11.0	8.0

90 օր ժամկետով

Տոկոսների վճարման հաճախականությունը	ՀՀ դրամով	ԱՄՆ դոլարով
	մինչեւ 50.0 մլն.	մինչեւ 100.0 հազ.
Ամսական	12.0	8.5
Ժամկետի վերջում	12.5	9.0

180 օր ժամկետով

Տոկոսների վճարման հաճախականությունը	ՀՀ դրամով	ԱՄՆ դոլարով
	մինչեւ 50.0 մլն.	մինչեւ 100.0 հազ.
Ամսական	13.0	9.5
Ժամկետի վերջում	13.5	10.0

270 օր ժամկետով

Տոկոսների վճարման հաճախականությունը	ՀՀ դրամով	ԱՄՆ դոլարով
	մինչեւ 50.0 մլն.	մինչեւ 100.0 հազ.
Ամսական	14.0	9.0
Ժամկետի վերջում	14.5	9.5

360 օր ժամկետով

Տոկոսների վճարման հաճախականությունը	ՀՀ դրամով	ԱՄՆ դոլարով
	մինչեւ 50.0 մլն.	մինչեւ 100.0 հազ.
Ամսական	14.5	8.0
Ժամկետի վերջում	15.0	8.5